

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૨૬૫૬/૨૦૧૪

સાથે

વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૨૫૭૧/૨૦૧૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે :

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી હર્ષા દેવાણી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાણી

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	
૨	પત્રકારને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	

૩	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ ચુકાદાની યોગ્ય નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ પણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	
૫	શું આને સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવાનો રહેશે?	

=====

ઓલ ગુજરાત ફેડરેશન ઓફ ટેક્સ કન્સલ્ટન્ટ્સ....અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સીસ....રિસ્પોન્ડન્ટ(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

શ્રી એસ. એન. સોપારકર, શ્રી મનીષ કે. કાજી સાથે વરિષ્ઠ વકીલ, અરજદારના વકીલ

શ્રી પાર્થ કોન્ટ્રાક્ટર, અરજદારના વકીલ

શ્રી એમ. આર. ભટ્ટ, પ્રતિવાદી માટે શ્રી વિજય પટેલ સાથે શ્રીમતી મૌના ભટ્ટ સાથે વરિષ્ઠ વકીલ

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી હર્ષા દેવાણી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાણી

તારીખ:૨૨/૦૯/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાણી દ્વારા)

૧. બંને અરજીઓ કાયદા અને તથ્યોના સમાન પ્રશ્નો ઉઠાવે છે અને તેથી, આ સામાન્ય ચુકાદા સાથે તેનો નિકાલ કરવામાં આવી રહ્યો છે.

૨. નિયમ.શ્રીમતી મૌના ભટ્ટ, વિદ્વાન પરિષ્ઠ સ્થાયી વકીલ પ્રતિવાદી માટે અને તેના વતી નિયમની નોટિસની સેવા માફ કરે છે.

૩. આ બંને અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાની તાકીદને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે અરજીઓના અંતિમ નિકાલ માટે બંને પક્ષોને સાંભળ્યા છે અને વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૨૬૫૬/૨૦૧૪ માં ઉદ્દેખિત ચુકાદાના હેતુ માટે તથ્યાત્મક વિગતો પર વિચાર કરવામાં આવી રહ્યો છે.

૪. અરજદાર બોમ્બે પબ્લિક ટ્રસ્ટ એક્ટ, ૧૯૫૦ની જોગવાઈઓ અનુસાર રચાયેલ અને નોંધાયેલ ટ્રસ્ટ છે અને તેના સભ્યો કરવેરાના ક્ષેત્રમાં રોકાયેલા ગુજરાતના વિવિધ વ્યાવસાયિકો છે.ટ્રસ્ટનો એક ઉદ્દેશ સભ્યો દ્વારા સામનો કરવામાં આવતા મુદ્દાઓને સંબંધિત સત્તાવાળાઓ સમક્ષ રજૂ કરવાનો અને તેનું

સમાધાન શોધવાનો છે.પ્રતિવાદી સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સિસ (ત્યારબાદ "સીબીડીટી" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) છે, જે આવકવેરાના કાયદા, ૧૯૬૧ની જોગવાઈઓ અને આવકવેરાના નિયમો, ૧૯૬૨ (ત્યારબાદ "કાયદો" અને "નિયમો" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) તરીકે ઘડવામાં આવેલા નિયમોના અમલીકરણ માટે જવાબદાર છે.

પ. આ વિવાદ ૩૦મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૪ના સમયગાળાની બહાર આવકવેરાનું રિટર્ન (ત્યારબાદ "આઈટીઆર" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) દાખલ કરવાનો સમયગાળો ન લંબાવવાની આસપાસ ફરે છે, જ્યારે પ્રતિવાદી સીબીડીટી દ્વારા કાયદાની કલમ ૧૧૯ હેઠળ આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને કાયદાની કલમ ૪૪એબી હેઠળ દાખલ કરવાના કરવેરા ઓડિટ રિપોર્ટ (ત્યારબાદ "ટીએઆર" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) રજૂ કરવાના હેતુ માટે આ સમયગાળો લંબાવીને ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૪ કરવામાં આવ્યો છે.

ડ. આ જોગવાઈઓ લાગુ હોય તેવા તમામ લોકો દ્વારા કાયદાની જોગવાઈ હેઠળ નિર્ધારિત નિયત તારીખે અથવા તે પહેલાં આવકનું વળતર આપવું જરૂરી છે.

૭. કરવેરા ઓડિટ અહેવાલો મેળવીને અથવા રજૂ કરીને ચોક્કસ વર્ગના કરદાતાઓ માટે અગાઉના વર્ષના ખાતાઓનું ફરજિયાત ઓડિટ કરવાની

જરૂરિયાત વર્ષ ૧૯૮૫ થી રજૂ કરવામાં આવી હતી.આ કરવેરા કાયદાના વધુ સારા વહીવટ માટે હિસાબની યોગ્ય રજૂઆત દ્વારા પ્રારંભિક તપાસ તરીકે કામ કરવા માટે હતું.આવો અહેવાલ આવકવેરાનું રિટર્ન દાખલ કરતા પહેલા અથવા કાયદાની કલમ ૪૪એબીની સાથે દાખલ કરવાનો હોય છે, જેમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આકારણી વર્ષ સાથે સંબંધિત અગાઉના વર્ષના કરદાતાઓના ખાતાઓના સંબંધમાં નિયત ફોર્મમાં હિસાબી પુસ્તકોનું ઓડિટ કરાવવા અને ઓડિટ રિપોર્ટ મેળવવા અને રજૂ કરવા માટેની નિર્દિષ્ટ તારીખ કાયદાની કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આવકનું રિટર્ન રજૂ કરવાની નિયત તારીખ છે.

૮. વર્ષ ૨૦૧૩માં આ પ્રકારનો ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. તકનીકી પ્રગતિ સાથે ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે બનાવવામાં આવે છે.

૯. પ્રતિવાદીએ વર્ષ દરમિયાન કર ઓડિટ અહેવાલોની ઇ-ફાઈલિંગ માટે જરૂરી ઉપયોગિતાઓમાં લગભગ ૧૨ ગણા અનિયમિત અને વારંવાર ફેરફારો અને ફેરફારો કર્યા હોવાનું માનવામાં આવે છે.આ પ્રકારનો અહેવાલ મૂલ્યાંકનકર્તાઓ દ્વારા નિયમોની કલમ ૬ G સાથે વાંચીને કલમ ૪૪ AB અનુસાર દાખલ કરવો ફરજિયાત છે.આ નિયમ વિવિધ મૂલ્યાંકનકારોના કિસ્સામાં ફોર્મ નંબર ૩સીએ, ૩સીબી અને ૩સીડી ભરવાની જોગવાઈ કરે છે.

૯(i) એવી દલીલમાંથી બહાર આવ્યું છે કે ૨૫મી જુલાઈ, ૨૦૧૪ની સૂચના નંબર ૩૩/૨૦૧૪માં પ્રતિવાદીએ ફોર્મ નંબર ૩સીએ, ૩સીબી અને ૩સીડીમાં ફેરફાર કર્યો હતો અને ત્યારબાદ આવા ફોર્મને વધુ વ્યાપક બનાવવામાં આવ્યા છે, જેનાથી કર સલાહકારો/ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ માટે મૂલ્યાંકનકારોના સંબંધમાં વિગતો ચકાસવી અને પ્રદાન કરવી વધુ મુશ્કેલ બની છે. વધુમાં એવું પણ માનવામાં આવે છે કે ફોર્મ નંબર ૩સીએ, ૩સીબી અને ૩સીડીમાં સુધારાને અનુસરીને પ્રતિવાદીઓ ૨૧ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ સુધી યુટિલિટી સોફ્ટવેરમાં સુધારો ઉપલબ્ધ કરાવવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા, જેના કારણે લગભગ એક મહિના માટે 'બ્લેક આઉટ' થઈ ગયું હતું અને આ સમગ્ર સમયગાળા માટે ટેક્સ રિટર્નને અસરકારક બનાવવું અને ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે ટીએઆર ફાઇલ કરવું અશક્ય બની ગયું હતું. પરિણામે આ અંધાધૂંધી અને મૂંઝવણ પ્રતિવાદીને વિવિધ રજૂઆતો કરવા તરફ દોરી ગઈ.

૯((૨) આ તબક્કે આવી રજૂઆતના અમુક અંશે વિગતવાર સંદર્ભની જરૂર પડી શકે છે, જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૨૦૧૪ થી ૧લી મે, ૨૦૧૩ના રોજ જાહેરનામું બહાર પાડીને કરવેરાના ઓડિટ અહેવાલની ઇ-ફાઇલિંગ માટે ઉપયોગિતા સોફ્ટવેર જુલાઈ, ૨૦૧૩માં રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું. વ્યાવસાયિકો અને મૂલ્યાંકનકર્તાઓ દ્વારા

કરવામાં આવેલી અનેક રજૂઆતોને કારણે આવી ઉપયોગિતામાં લગભગ ૧૨ વખત ફેરફાર કરવામાં આવ્યા હતા.આ રજૂઆતમાં ઉઠાવવામાં આવેલા અન્ય મુદ્દાઓ ઉપરાંત, મુખ્યત્વે એ બાબત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે નવી ઉપયોગિતાના આગમન સાથે, ડીડીના નવા સ્વરૂપમાં ખૂબ જ સૂક્ષ્મ અને વધારાની વિગતો સામેલ છે અને કરવેરા વ્યાવસાયિકોને વધુ જવાબદારીઓ આપવા માટે મોટું પરિવર્તન કરવામાં આવ્યું છે.એવું પણ માનવામાં આવે છે કે તે વ્યાવસાયિકો તેમજ મૂલ્યાંકનકારો માટે અત્યંત મુશ્કેલ અને પૂર્વગ્રહયુક્ત બની જશે, અને તેથી, માંગવામાં આવેલી જરૂરિયાતોને સમજવા માટે પૂરતો સમય આપીને આગામી મૂલ્યાંકન વર્ષ માટે નવી ઉપયોગિતાનો ઉપયોગ મુલતવી રાખવો ઈચ્છનીય રહેશે.

૧૦. એવું જણાય છે કે આવી રજૂઆતોને અનુસરીને સીબીડીટીએ કાયદાની કલમ ૧૧૯ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, મૂલ્યાંકન વર્ષ માટે કાયદાની કલમ ૪૪એબી હેઠળ ઓડિટનો અહેવાલ મેળવવા અને રજૂ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવી હતી, તે મૂલ્યાંકનકર્તાઓના કિસ્સામાં કે જેમણે કાયદાની કલમ ૯૨ઈ હેઠળ અહેવાલ રજૂ કરવાની જરૂર નથી, ૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૪ થી ૩૦ નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી સ્પષ્ટતા સાથે કે કાયદાની કલમ ૪૪એબી હેઠળ ટેક્સ ઓડિટ અહેવાલ ૧ એપ્રિલ, ૨૦૧૪ થી ૨૪ જુલાઈ, ૨૦૧૪ ના સમયગાળા દરમિયાન દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. માર્ગદર્શિત

સ્વરૂપોને કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ રજૂ કરાયેલ માન્ય ટીએઆર તરીકે ગણવામાં આવશે.

૧૧. અહીં અરજદારોની મુખ્ય ફરિયાદ એ છે કે ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના જાહેરનામા અનુસાર ટી. એ. આર. દાખલ કરવાનો સમય ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી લંબાવવામાં આવ્યો છે, પરંતુ તદનુસાર આઈ. ટી. આર. દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવામાં ન આવવાને કારણે એવી પરિસ્થિતિ સર્જાઈ છે કે આવા વિસ્તરણના પરિણામે વાસ્તવિક લાભોનો પ્રવાહ થતો નથી.આમ, આઈ. ટી. આર. નો સમયગાળો લંબાવ્યા વિના ટી. એ. આર. દાખલ કરવાનો સમય લંબાવવાની પ્રતિવાદીની હાલની કાર્યવાહીથી ભારે મુશ્કેલી ઊભી થઈ હોવાનું માનવામાં આવે છે, જે આ અરજીઓ દાખલ કરવાના કારણને જન્મ આપે છે.

૧૧ (i) તદનુસાર, બંને અરજીઓમાં માંગવામાં આવેલી પ્રાર્થનાઓ નીચે મુજબ છે:—

“એ. કે આ માનનીય અદાલત આદેશની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે ખુશ થઈ શકે છે, જેમાં નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદીઓ હવેથી, ફોર્મ અને

ઉપયોગિતાઓમાં કોઈપણ ફેરફાર કરે છે અથવા કરવેરાના પાલનની જરૂરિયાતોમાં ફેરફાર કરે છે, જે એ. વાય. પછીના એ. વાય. થી લાગુ થાય છે જેમાં આવા ફેરફારો કરવામાં આવે છે;

બી. આ માનનીય અદાલત પ્રમાણપત્રની રિટ, અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે ખુશ થઈ શકે છે, જેમાં વિવાદિત સૂચના ગેરકાયદેસર હોવાનું માનવામાં આવે છે, કારણ કે તે ફરજિયાતપણે જરૂરી ટીએઆર વિના આઈટીઆર ફાઇલ કરવા માટે પ્રોત્સાહન આપે છે;

સી. કે માનનીય અદાલત આઈ. ટી. આર. દાખલ કરવા માટેની નિયત તારીખને <આઈ. ડી. ૧> એટલે કે ટી. એ. આર. દાખલ કરવા માટેની નિયત તારીખ સુધી લંબાવવા માટે, હકીકતોના લાક્ષણિક સમૂહમાં, પ્રતિવાદીને નિર્દેશ આપતા આદેશની રિટ, અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે ખુશ થઈ શકે છે, જે વિવાદિત સૂચના દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવે છે;

ડી. જો આ માનનીય અદાલત ઉપરના ફકરા (સી) માં વિનંતી કરાયેલી રાહત આપવા માટે ઈચ્છુક ન હોય તો, માનનીય અદાલત

આદેશની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરી શકે છે, જેમાં પ્રતિવાદીને, હકીકતોના લાક્ષણિક સમૂહમાં, આઈટીઆર ફાઇલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે છે, ઓછામાં ઓછા દિવસોની સંખ્યા કે જેના માટે "બ્લેક-આઉટ" પ્રચલિત છે;

ઈ. કે આ માનનીય અદાલત ઉપરની પ્રાર્થના કલમની દ્રષ્ટિએ વચગાળાની/વચગાળાની રાહત આપવા માટે ખુશ થઈ શકે છે;

એફ. આ અરજી અને તેના પરના આદેશોના ખર્ચ માટે; અને

જી. કેસની પ્રકૃતિ અને સંજોગોમાં આ માનનીય અદાલતને યોગ્ય અને યોગ્ય લાગે તેવી આગળની અને અન્ય રાહત માટે."

૧૨. અમે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૧૨૫૭૧/૨૦૧૪ માં વિદ્વાન વકીલ શ્રી પાર્થ કોન્ટ્રાક્ટરને સાંભળ્યા છે, જેમણે કાયદાની વિવિધ જોગવાઈઓ પર ઝીણવટપૂર્વક ભાર મૂકીને વ્યાપક અને સખત રીતે તેમની રજૂઆતો કરી છે.તેમણે ભારપૂર્વક વિનંતી કરી હતી કે, આઈ. ટી. આર. દાખલ કરવા માટેનો સમયગાળો લંબાવવામાં ન આવવાને કારણે વિવિધ મૂલ્યાંકનો વચ્ચે ગંભીર

અસમાનતા પેદા થઈ છે.તેના પરિણામે માત્ર કરદાતાઓ માટે જ ખૂબ જ વાસ્તવિક મુશ્કેલીઓ ઊભી થઈ નથી, પરંતુ વ્યાવસાયિકો તરફથી પણ વાસ્તવિક મુશ્કેલીઓ ઊભી થઈ છે, જેમાંથી કેટલાક કરદાતાઓના આ વર્ગમાં પણ આવે છે.તેમણે એવી પણ વિનંતી કરી છે કે દરેક કરદાતાને ઘોડાની આગળ ગાડી મૂકીને સમજાવી ન શકાય તેવી મુશ્કેલીમાંથી પસાર થવું પડશે.કાયદાની વિવિધ જોગવાઈઓમાંથી એ પણ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે હવે બદલાયેલા સંજોગોમાં વ્યાવસાયિકો પર ઘણી મોટી જવાબદારી લાદવામાં આવે છે, જ્યાં સુધી તે સમયગાળાને અનુરૂપ લંબાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેને પહોંચી વળવું મુશ્કેલ બનશે.એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ કલમ ૧૧૯ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલા આવા જાહેરનામા પછી કરવામાં આવેલી રજૂઆતોના જવાબ આપવામાં આવ્યા નથી.તેમણે વધુમાં વિનંતી કરી હતી કે આઈ. ટી. આર. અને ટી. એ. આર. એક સાથે ચાલે તે અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે અને એકને બીજાથી અલગ કરી શકાય તે અકલ્પ્ય છે અને તેથી પણ, એવી અપેક્ષા રાખવી તદ્દન વાજબી છે કે ટી. એ. આર. દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવાથી આવકનું વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવામાં આવશે.

૧૩. શ્રી એસ. એન. સોપારકર, અરજદાર ઓલ ગુજરાત ફેડરેશન ઓફ ટેક્સ કન્સલ્ટન્ટ્સ વતી અને વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મનીષ કાજી સાથે હાજર રહેલા

વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે સમયગાળો લંબાવવાના કારણે આવકનું વળતર દાખલ કરવામાં વિલંબને કારણે જે પરિણામો આવશે તેના પર ભાર મૂક્યો છે.વિદ્વાન સલાહકાર દ્વારા ભારપૂર્વક વિનંતી કરવામાં આવે છે કે પ્રક્રિયાની વચ્ચે યુટિલિટી સોફ્ટવેરમાં ફેરફારને કારણે ઉભી થયેલી સમસ્યાને કારણે વિસ્તરણની જરૂર પડી હતી.તેમણે વિનંતી કરી હતી કે સીબીડીટી પાસેથી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તે વધુ વ્યવહારિક રીતે કાર્ય કરે અને તેથી, વ્યાવસાયિકો તરફથી ટીએઆર દાખલ કરવાનો સમયગાળો લંબાવવાની કોઈપણ વિનંતી પણ રિટર્ન (આઈટીઆર) દાખલ કરવાના હેતુ માટે વિસ્તરણની માંગ કરવા સમાન હશે.વિદ્વતાપૂર્ણ વકીલે ઉમેર્યું હતું કે, આવકનું વળતર દાખલ કરવા માટે નિયત તારીખ લંબાવવાની સત્તા તરફથી કાર્યવાહી સંપૂર્ણપણે અતાર્કિક અને અયોગ્ય છે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, આવી કાર્યવાહીમાંથી કેટલીક ગંભીર ખામીઓ એ છે કે (i) કલમ ૧૩૯ (જ) અને (૫) હેઠળ કોઈ સુધારેલું વળતર સ્વીકાર્ય નહીં હોય, જો આવકનું વળતર દાખલ કરવામાં વિલંબ થાય, (ii) આગળ વધારવામાં આવેલી ખોટ પણ સ્વીકાર્ય નહીં હોય, (iii) કાયદાના પ્રકરણ VIA હેઠળ કપાત પણ ઉપલબ્ધ નહીં હોય (iv) કાયદાની કલમ ૧૦ A (૮), ૧૦ AA અને ૧૦ B હેઠળ લાભોની ઉપલબ્ધતા પણ ખોવાઈ જશે અને (v) કલમ ૧૧૫ GB (iv) હેઠળ કરવામાં આવેલ લાભ મેળવવો મુશ્કેલ બનશે. જોગવાઈઓ.

૧૩.૧ વિજ્ઞાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા વધુમાં વિનંતી કરવામાં આવે છે કે આવા વિસ્તરણને પગલે સૈદ્ધાંતિક રીતે ટીએઆર અને આઈટીઆરની રજૂઆત એક સાથે પૂરી પાડવામાં આવી ન હોય, પરંતુ, તમામ વ્યવહારુ હેતુઓ માટે, વ્યાવસાયિકો માટે કાર્યવાહી કરવી અશક્ય હશે અને જો આવી તારીખોને સુસંગત ન બનાવવામાં આવે તો આકારણી કરનારાઓ આવકનું વળતર ફાઇલ કરશે. વ્યાવસાયિકોના સ્તરે તપાસ કરવાના જટિલ મુદ્દાઓ છે જેથી ખાતરી કરી શકાય કે સાચી આવક જાહેર કરવામાં આવે અને યોગ્ય વિગતો રજૂ કરવામાં આવે જે દોષરહિત હોય અને ફરીથી, કરપાત્ર આવકનું મૂલ્યાંકન કરવાના હેતુ માટે સાચા આંકડા અનિશ્ચિત હશે. જો વળતર ટી. એ. આર. ના લાભ વિના દાખલ કરવામાં આવે છે, તો માત્ર બહુવિધ કાર્યવાહી આમંત્રિત કરવામાં આવી રહી છે. વિજ્ઞાન વકીલે ઓડિટ રિપોર્ટ અને ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ વચ્ચે પણ તફાવત દર્શાવ્યો હતો જેથી તેમનો મુદ્દો સારો થઈ શકે કે માત્ર ઓડિટ રિપોર્ટના આધારે ટેક્સ રિટર્ન ફાઇલ કરવું મુશ્કેલ બની શકે છે.

૧૪. તેનાથી વિપરીત, શ્રીમતી મૌના ભટ્ટ સાથે હાજર રહેલા પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એમ. આર. ભટ્ટે શરૂઆતમાં આ આધાર પર સ્થગનની માંગ કરી હતી કે સીબીડીટી તરફથી કોઈ સૂચના ઉપલબ્ધ નથી. આ મામલાની તાકીદને ધ્યાનમાં રાખીને, ત્યારબાદ, મહેશ કુમાર એન્ડ કંપની વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને દિલ્લી હાઈકોર્ટ સમક્ષ એ. એન. આર. ના કિસ્સામાં રિટ પિટિશન નંબર <આઈ.

ડી. ૧> માં આવા અધિકારી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી ટિપ્પણીઓના રૂપમાં સીબીડીટીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા પ્રાપ્ત સંદેશાવ્યવહારને વર્તમાન પિટિશનમાં વિચારણાના હેતુ માટે સેવામાં દબાવવામાં આવ્યો છે.આ ટિપ્પણીઓને પ્રતિવાદીના જવાબ તરીકે ગણવામાં આવે છે જેમાં તેણે અન્ય બાબતોની સાથે દલીલ કરી છે કે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૦૭ના આધારે, કલમ ૧૩૯સી અને ૧૩૯ડી દાખલ કરવામાં આવી છે, જે સીબીડીટીને અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈઓ અને નિયમોના નિયમ ૧૨ (૨) હેઠળ રિટર્ન સાથે દાખલ કરવા માટે જરૂરી ઓડિટ રિપોર્ટ સહિત કોઈપણ દસ્તાવેજો દાખલ કરવાની જરૂરિયાત સાથે વિતરણ કરીને જોડાણ વિનાનું વળતર સરળ બનાવવા માટે નિયમ બનાવવા માટે સશક્ત બનાવે છે, જેમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આવકનું વળતર ઓડિટના કોઈપણ અહેવાલ સાથે નહીં હોય, જે કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈઓ હેઠળ અપનાવવું જરૂરી છે. નિયમોના નિયમ ૧૨ (૨) ની જોગવાઈ મુજબ ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે TAR ફાઇલ કરવાની એકમાત્ર જરૂરિયાત છે.વધુમાં, વિભાગનું આ પ્રકારનું ઇ-ફાઇલિંગ પોર્ટલ ટી. એ. આર. વગર આવકવેરાનું રિટર્ન ભરવાની સુવિધા પૂરી પાડે છે. તેથી, અરજદારે દાવો કર્યો છે તેમ વળતર સાથે ટી. એ. આર. દાખલ કરવાની કોઈ જરૂર નથી.પ્રતિવાદીનું કહેવું છે કે મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે સુધારેલા સ્વરૂપમાં TAR દાખલ કરવા માટેની ઉપયોગિતા શરૂ કરવામાં વિલંબ થયો હતો.જે કરદાતાઓએ કાયદાની કલમ ૮૨ઈ હેઠળ અહેવાલ રજૂ કરવાની જરૂર ન હતી, તેમના સંદર્ભમાં નિયત તારીખ ૩૦ સપ્ટેમ્બર,

૨૦૧૪થી વધારીને ૩૦ નવેમ્બર, ૨૦૧૪ કરવામાં આવી છે, જેમાં ૨૦ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના આદેશ નંબર ૧૩૩/૨૪/૨૦૧૪-TPL દ્વારા સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી છે કે જેમણે અગાઉથી સુધારેલા સ્વરૂપમાં ૧ એપ્રિલ, ૨૦૧૪થી ૨૪ જુલાઈ, ૨૦૧૪ સુધી ટેક્સ ઓડિટ અહેવાલો દાખલ કર્યા છે, તેમને માન્ય ટેક્સ ઓડિટ અહેવાલ ગણવામાં આવશે.વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આકારણી વર્ષના આઈ. ટી. આર. માં કરદાતા જે પણ માહિતી આપે છે, તે આકારણી વર્ષના કરવેરાના ઓડિટના હેતુ માટે ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટે તેની ચકાસણી કરવી જરૂરી છે, કારણ કે આઈ. ટી. આર. ના બંધારણને પ્રમાણપત્રની જરૂર નથી અને આવકના વળતરમાં આપવામાં આવેલી માહિતી દાખલ કરવાની જરૂર નથી.વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ ઓફ ઇન્ડિયાની અરજીના આધારે આઈટીઆર ૨જૂ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવામાં આવી હતી, જેમાં સંસ્થાએ ટીએઆર ૨જૂ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવાની વિનંતી કરી હતી.

૧૪.૧ વધુમાં, પ્રતિવાદીનું કહેવું છે કે આવકનું વળતર દાખલ કરવું અને યોગ્ય કરપાત્ર આવકની ગણતરી કરવી એ કરદાતાની પ્રાથમિક જવાબદારી છે અને કાયદાની કલમ ૧૪૦એની જોગવાઈ મુજબ, આવકના વળતરના કરવેરાની ચોકસાઈની ચકાસણી કરવી તે કરદાતાની જવાબદારી છે.ઓડિટર કોઈ પણ રીતે કરવેરાની કપાત માટે જવાબદાર નથી.તેણે આઈટીઆરના અહેવાલ અને

ભથ્થું/કપાતની રકમ કે જેના માટે કરદાતા જવાબદાર છે તેની ચકાસણી કરવાની હોય છે.તેમણે, એક સ્વતંત્ર વ્યાવસાયિક હોવાને કારણે, તે મુજબ કરદાતાની કરપાત્ર આવકની ગણતરી કરવી પડશે.તે વિભાગનું વલણ છે કે તમામ ટેક્સ ઓડિટ કેસોમાં ટેક્સ ઓડિટરની વિગતો રજૂ કરવી ફરજિયાત નથી.જ્યાં આવકવેરાનું રિટર્ન રજૂ કરતા પહેલા ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ પૂર્ણ થઈ ગયો હોય, ત્યાં આવી માહિતી રજૂ કરવી જરૂરી છે.વિભાગનું એમ પણ કહેવું છે કે ટી. એ. આર. માં સુધારાની પ્રક્રિયા જાન્યુઆરી, ૨૦૧૪ની શરૂઆતમાં જ શરૂ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ વિવિધ હિતધારકો પાસેથી સૂચનો મેળવવામાં વિલંબ અને કાયદા મંત્રાલય દ્વારા ચકાસણીમાં અને હિન્દી અનુવાદ કરવામાં વધારાના સમયને કારણે તે જુલાઈ, ૨૦૧૪ સુધીમાં જ શરૂ કરવામાં આવી હતી.ફરીથી, લાંબા સ્વરૂપોને કારણે, આવા વિલંબ થાય છે.ઉપરોક્ત કારણોસર, પ્રતિવાદીનું વલણ એ છે કે આવકવેરાના વળતરની નિયત તારીખ લંબાવવાની અરજદારની વિનંતીનો કર વસૂલાતની આવી નિયત તારીખ લંબાવવાની અસર પર ભાર મૂકવાનો કોઈ આધાર નથી.એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે એકવાર સ્વ-મૂલ્યાંકન કરની ચુકવણી માટેની આવી તારીખને આવકની પરત ફરવાની તારીખ લંબાવવામાં આવે ત્યારે આવકની પરત ફરવાની નિયત તારીખ સાથે જોડવામાં આવે, ત્યારે સ્વ-મૂલ્યાંકન કરની તારીખ આપમેળે લંબાવવામાં આવશે અને તેથી, સપ્ટેમ્બર મહિનામાં કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવનાર સ્વ-મૂલ્યાંકન કરની ચુકવણી નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી મોકૂફ રાખવામાં આવે તેવી શક્યતા છે.આ

રકમ આશરે ૧૧,૦૮૯ કરોડ રૂપિયા છે, જે અગાઉના વર્ષે સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૩ દરમિયાન એકત્ર કરવામાં આવી હતી.

૧૪.૧ પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ભદ્રે સીબીડીટી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી આ ટિપ્પણીઓને તેમની રજૂઆત તરીકે સમજવા વિનંતી કરી છે અને તેમણે વધુમાં ઉમેર્યું હતું કે કરવેરાના સ્વ-મૂલ્યાંકનની મોટી રકમને નુકસાન થવાની સંભાવના છે.કોર્ટ વર્તમાન અરજીમાં દખલ ન કરી શકે.વધુમાં એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે આવકવેરાનું રિટર્ન ભર્યા પછી કરવેરાના ઓડિટ અહેવાલો મેળવવામાં આવે અને રિટર્નમાં સુધારો કરવા માટે કોઈ વાંધો ન હોય તો, જો અન્યથા આઈટીઆર નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર રજૂ કરવામાં આવે તો, સુધારેલું રિટર્ન દાખલ કરવા માટે કાયદો પૂરતી વ્યવસ્થાની જોગવાઈ કરે છે.તેમણે વધુમાં એવી પણ વિનંતી કરી હતી કે કરદાતા પાસે સુધારાની પદ્ધતિ પણ ઉપલબ્ધ છે અને તેથી, ટી. એ. આર. સાથે આઈ. ટી. આર. ના હેતુ માટે નિયત તારીખનો સમયગાળો લ બાવવામાં ન આવવાના પાસાને બિનજરૂરી રીતે પ્રમાણની બહાર ન કરી શકાય.તેમણે કોર્ટને વિનંતી કરી હતી કે, આપેલ સંજોગોમાં સીબીડીટીને કોઈ પણ રીતે સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો નિર્દેશ ન આપે.

૧૫. પ્રત્યુત્તરમાં કરવેરાની વસૂલાતના મુદ્દાના જવાબમાં, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સોપારકરે ધ્યાન દોર્યું છે કે બજેટ/૨૦૧૪-૧૫ માં અંદાજિત કુલ કરવેરાની

રસીદ ૧૩,૬૪,૫૨૪-૩.મહેસૂલ દ્વારા અંદાજિત વાર્ષિક આવકમાંથી વ્યાજની સંભવિત ખોટ દર મહિને ૧૧૦ કરોડ રૂપિયા છે અને જો બે મહિનાના સમયગાળા માટે મુદત લંબાવવામાં આવે તો તે મહત્તમ ૨૨૦ કરોડ રૂપિયા થઈ શકે છે, જે કુલ આવકના ૦.૮ ટકાથી ઓછી છે.તેથી, તેમણે વિનંતી કરી હતી કે આ આંકડાઓને સંપૂર્ણ મુદતમાં મૂકવા એ માત્ર અદાલતને ગેરમાર્ગે દોરવાની કવાયત છે.આ દેશના નાગરિકોને પડતી મુશ્કેલીઓની સરખામણીમાં આ રકમ નજીવી છે એટલું જ નહીં, જો મહેસૂલને આવી ખોટનો સામનો ન કરવો પડે તો ઉપાયો પણ ઉપલબ્ધ છે.તે વાજબી રીતે રજૂ કરવામાં આવે છે કે જો નિયત તારીખ લંબાવવામાં આવે તો, આ અનુદાન કલમ ૨૩૪ A ની જોગવાઈ હેઠળ વ્યાજમાં પરિણમશે નહીં તે લાયકાત રાખીને, મહેસૂલની આશંકાને ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.

૧૬. આમ, બંને પક્ષોને સાંભળીને અને દલીલો તેમજ કાયદાની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, શરૂઆતમાં, એ વાતનો પુનરોચ્ચાર કરવો જરૂરી છે કે કાયદાની કલમ ૧૧૯ હેઠળ સીબીડીટીને આપવામાં આવેલી સત્તાઓના ઉપયોગને કારણે આ કારણ ઊભું થયું છે, જેમાં તેણે કાયદાની કલમ ૪૪એબી હેઠળ મૂલ્યાંકન વર્ષ <આઈડી૧> માટે ટીએઆર મેળવવા અને રજૂ કરવાની નિયત તારીખ ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી લંબાવી હતી, જેમાં આઈટીઆર રજૂ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવામાં આવી ન હતી.

૧૭. એ નોંધવું જોઈએ કે, કલમ જજએબી ૧લી એપ્રિલ, ૧૯૮૫થી રજૂ કરવામાં આવી હતી, જે વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય ચલાવતી વ્યક્તિઓના ચોક્કસ વર્ગના ખાતાઓનું ફરજિયાત ઓડિટ કરવાની જોગવાઈ કરે છે.

૧૭.૧ આ જોગવાઈનું પુનઃઉત્પાદન બંને હેતુઓ માટે નિયત તારીખને સમાન બનાવવાની દલીલને સમજવાના હેતુથી નફાકારક રહેશે.

૧૭.૨ કલમ જજએબી નીચે પ્રમાણે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે:—

“વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય કરતી અમુક વ્યક્તિઓના ખાતાનું ઓડિટ.

જજએબી. દરેક વ્યક્તિ.—

(એ) વ્યવસાય ચલાવવો, જો વ્યવસાયમાં તેનું કુલ વેચાણ, ટર્નઓવર અથવા કુલ આવક, કેસ હોય તે પ્રમાણે, અગાઉના કોઈ પણ વર્ષમાં એક કરોડ રૂપિયાથી વધુ અથવા તેનાથી વધુ હોય; અથવા

(બી) વ્યવસાયમાં તેની કુલ આવક અગાઉના કોઈપણ વર્ષમાં પચીસ લાખ રૂપિયાથી વધુ હોય તો તે વ્યવસાય ચાલુ રાખશે; અથવા

(સી) વ્યવસાય ચલાવવો, જો વ્યવસાયમાંથી નફો અને લાભ એ કલમ ૪૪ એ. ઈ. અથવા કલમ ૪૪ બી. બી. અથવા કલમ ૪૪ બી. બી. હેઠળ આવી વ્યક્તિનો નફો અને લાભ હોવાનું માનવામાં આવે, અને તેણે દાવો કર્યો હોય કે તેની આવક અગાઉના કોઈપણ વર્ષમાં, તેના વ્યવસાયના નફો અને લાભ હોવાનું માનવામાં આવતા નફા અથવા લાભ કરતાં ઓછી છે; અથવા

(ડી) વ્યવસાય ચલાવવો, જો વ્યવસાયમાંથી નફો અને લાભ એ કલમ ૪૪એડી હેઠળ આવી વ્યક્તિનો નફો અને લાભ હોવાનું માનવામાં આવે અને તેણે દાવો કર્યો હોય કે આવી આવક તેના વ્યવસાયનો નફો અને લાભ હોવાનું માનવામાં આવતા નફા અને લાભ કરતાં ઓછી છે અને તેની આવક અગાઉના કોઈ વર્ષમાં આવકવેરાને પાત્ર ન હોય તેવી મહત્તમ રકમ કરતાં વધી જાય છે, તો ચોક્કસ તારીખ પહેલાં એકાઉન્ટન્ટ દ્વારા તેના અગાઉના વર્ષના ખાતાનું ઓડિટ કરાવવું અને તે તારીખ સુધીમાં આવા એકાઉન્ટન્ટ દ્વારા યોગ્ય રીતે હસ્તાક્ષરિત અને ચકાસાયેલ નિયત ફોર્મમાં આવા

ઓડિટનો અહેવાલ રજૂ કરવો અને નિયત કરી શકાય તેવી વિગતો રજૂ કરવી.

પરંતુ આ કલમ તે વ્યક્તિને લાગુ પડશે નહીં, જે કલમ ૪૪ બી અથવા કલમ ૪૪ બી. બી. એ. માં ઉલ્લેખિત પ્રકૃતિની આવક મેળવે છે, ૧ એપ્રિલ, ૧૯૮૫ ના રોજ અને ત્યારથી અથવા, જે તારીખે સંબંધિત કલમ અમલમાં આવી હોય, તેમાંથી જે પછીની હોય:

વધુમાં, એવા કિસ્સામાં કે જ્યાં આવી વ્યક્તિએ અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા અથવા તેની હેઠળ તેના ખાતાનું ઓડિટ કરાવવું જરૂરી હોય, તો આ કલમની જોગવાઈઓનું પૂરતું પાલન કરવું પડશે, જે આવી વ્યક્તિ ચોક્કસ તારીખ પહેલાં આવા કાયદા હેઠળ આવા વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયના ખાતાનું ઓડિટ કરાવે અને તે તારીખ સુધીમાં આવા અન્ય કાયદા હેઠળ જરૂરી ઓડિટનો અહેવાલ અને આ કલમ હેઠળ નિર્ધારિત ફોર્મમાં એકાઉન્ટન્ટ દ્વારા વધુ અહેવાલ રજૂ કરે.

સમજૂતી.— આ વિભાગના હેતુઓ માટે —

(૧) "હિસાબનીશ" નો અર્થ કલમ ૨૮૮ની પેટા-કલમ (૨) નીચે આપેલા સ્પષ્ટીકરણમાં છે તેવો જ હશે;

(૨) આકારણી વર્ષ સાથે સંબંધિત અગાઉના વર્ષના કરદાતાના ખાતાઓના સંબંધમાં "નિર્દિષ્ટ તારીખ" એટલે કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આવકનું વળતર રજૂ કરવાની નિયત તારીખ."

૧૭.૩ જજએબીને આપેલા સ્પષ્ટીકરણમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આકારણી વર્ષ સાથે સંબંધિત કરદાતાના ખાતાઓના સંબંધમાં 'નિર્દિષ્ટ તારીખ' નો અર્થ કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આવકનું વળતર રજૂ કરવા માટે 'નિયત તારીખ' થાય છે. જજએબીને આપેલા સ્પષ્ટીકરણમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આકારણી વર્ષ સાથે સંબંધિત કરદાતાના ખાતાઓના સંબંધમાં 'નિર્દિષ્ટ તારીખ' નો અર્થ કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આવકનું વળતર રજૂ કરવા માટે 'નિયત તારીખ' થાય છે.

૧૮. આ જોગવાઈ કરદાતાઓની શ્રેણીઓને અગાઉના વર્ષોના તેમના ખાતાનું ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ દ્વારા ચોક્કસ તારીખ પહેલાં ઓડિટ કરાવવાની અને તે ચોક્કસ તારીખ સુધીમાં નિયત ફોર્મમાં ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ મેળવવાની અને રજૂ કરવાની જોગવાઈ કરે છે, જેના પર ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ દ્વારા યોગ્ય હસ્તાક્ષર

અને ચકાસણી કરવામાં આવે છે.જે વ્યક્તિ વ્યવસાય કરે છે અને તેનું કુલ વેચાણ/ટર્નઓવર ₹૧ કરોડથી વધી જાય છે અથવા તે વ્યક્તિ વ્યવસાય કરે છે અને તેની કુલ આવક ₹૨૫ લાખથી વધી જાય છે અથવા વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય કરતી વ્યક્તિ કલમ ૪૪AD, ૪૪AE, ૪૪AF ની જોગવાઈ હેઠળ આવરી લેવામાં આવે છે અને દાવો કરે છે કે ઉપરોક્ત વ્યવસાયમાંથી તેની આવક સંબંધિત કલમ હેઠળ ગણવામાં આવતા નફા અને લાભ કરતાં ઓછી છે, આ જોગવાઈ લાગુ પડે છે.

૧૯. કલમ ૧૩૯ (૧) કાયદાના પ્રકરણ XIV હેઠળ આવકનું વળતર રજૂ કરવા માટે સૂચવે છે જે આકારણી માટેની પ્રક્રિયા માટે છે.કલમ ૧૩૯ જણાવે છે કે દરેક વ્યક્તિ કંપની હોય અથવા કંપની અથવા પેઢી સિવાયની વ્યક્તિ હોય, જો તેની કુલ કુલ આવક અથવા અગાઉના વર્ષ દરમિયાન અન્ય કોઈ વ્યક્તિની કુલ આવક, જેના સંબંધમાં તે આ અધિનિયમ હેઠળ આકારણીપાત્ર છે, તે આવકવેરાને પાત્ર ન હોય તેવી મહત્તમ રકમ કરતાં વધી જાય, તો નિયત તારીખે અથવા તે પહેલાં, તેની આવક અથવા અગાઉના વર્ષ દરમિયાન આવી અન્ય વ્યક્તિની આવકનું વળતર નિયત ફોર્મમાં અને નિયત રીતે ચકાસાયેલ ફોર્મમાં રજૂ કરશે અને નિયત કરી શકાય તેવી અન્ય વિગતો રજૂ કરશે.

૧૯.૧ સમજૂતી (૨) નિયત તારીખની જોગવાઈ કરે છે, જેનો અર્થ થાય છે આકારણી વર્ષના સપ્ટેમ્બરનો ૩૦મો દિવસ.

૨૦. આ સંબંધમાં કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૬) અને પેટા-કલમ ૬ (એ) ની જોગવાઈઓ તેમજ કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૯) ને પુનઃઉત્પાદન અને સંદર્ભની જરૂર પડશે:

“ કલમ જજએબી હેઠળ જમા કરાવવાના ખાતાઓના ઓડિટનો અહેવાલ

(૬) આ કલમની પેટા-કલમો (૧) અને (૩) માં ઉલ્લેખિત વળતરનું નિયત સ્વરૂપ અને કલમ ૧૪૨ની પેટા-કલમ (૧) ના ખંડ (૧) માં, નિર્ધારિત થઈ શકે તેવા કિસ્સાઓમાં, કરદાતાને કરમાંથી મુક્તિ, નિર્ધારિત પ્રકૃતિની અસ્કયામતો, મૂલ્ય અને તેની માલિકીની, તેનું બેંક ખાતું અને ક્રેડિટ કાર્ડ, નિર્ધારિત શીર્ષકો હેઠળ તેણે કરેલા નિર્ધારિત મર્યાદાથી વધુ ખર્ચ અને નિર્ધારિત કરી શકાય તેવા અન્ય ખર્ચની વિગતો રજૂ કરવાની જરૂર પડશે.

(કએ) પેટા-કલમ (ક) ની જોગવાઈઓ પર પૂર્વગ્રહ વિના, આ કલમમાં ઉલ્લેખિત વળતરનું નિયત સ્વરૂપ, અને કલમ (૧) ની કલમ (૧) માં, કોઈપણ વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયમાં રોકાયેલા કરદાતાના હિસ્સામાં, તેને કલમ જજએબીમાં ઉલ્લેખિત કોઈપણ ઓડિટનો અહેવાલ રજૂ કરવાની પણ જરૂર પડશે, અથવા, જ્યાં વળતર રજૂ કરતા પહેલા અહેવાલ રજૂ કરવામાં આવ્યો હોય, તો અહેવાલ રજૂ કરવાના પુરાવા સાથે આવા અહેવાલની એક નકલ, તે જ્યાં વ્યવસાય કરે છે તે મુખ્ય સ્થળના સ્થાન અને શૈલીની વિગતો અથવા વ્યવસાય અને તેની તમામ શાખાઓ, આવા વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયમાં તેના ભાગીદારોના નામ અને સરનામાં, જો કોઈ હોય તો, અને જો તે કોઈ સંગઠન અથવા વ્યક્તિઓના સંસ્થાના સભ્ય હોય, તો સંગઠનના અન્ય સભ્યો અથવા વ્યક્તિઓના સંસ્થાના નામ અને વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય અને તેની કોઈપણ શાખાઓના નફામાં કરદાતા અને આવા તમામ ભાગીદારો અથવા સભ્યોના હિસ્સાની હદ.

(૯) જો આકારણી અધિકારીને લાગતું હોય કે કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા રજૂ કરાયેલ આવકનું વળતર ખામીયુક્ત છે, તો તે કરપાત્ર વ્યક્તિને ખામીની જાણ કરી શકે છે અને આવી સૂચનાની તારીખથી પંદર દિવસના સમયગાળાની અંદર અથવા આવા વધુ સમયગાળાની અંદર

ખામી સુધારવાની તક આપી શકે છે, જે આ વતી કરવામાં આવેલી અરજી પર, આકારણી અધિકારી પોતાની વિવેકબુદ્ધિથી મંજૂરી આપી શકે છે; અને જો ખામીને પંદર દિવસના ઉપરોક્ત સમયગાળાની અંદર સુધારવામાં ન આવે અથવા, કેસ હોય તે રીતે, વધુ સમયગાળાની મંજૂરી આપવામાં આવે, તો પછી, આ અધિનિયમની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈમાં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, વળતર આ અધિનિયમની જોગવાઈમાં સમાવિષ્ટ હશે. અમાન્ય વળતર તરીકે ગણવામાં આવશે અને આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ થશે જાણે કે કરદાતા વળતર રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોય:

પરંતુ જો મૂલ્યાંકનકર્તા ઉપરોક્ત પંદર દિવસના સમયગાળાની સમાપ્તિ પછી અથવા વધુ માન્ય સમયગાળા પછી ખામીને સુધારે છે, પરંતુ મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે તે પહેલાં, મૂલ્યાંકન અધિકારી વિલંબને માફ કરી શકે છે અને વળતરને માન્ય વળતર તરીકે ગણી શકે છે.”

૨૧. કલમ ૧૩૯ ની પેટા-કલમ (૧) અને (૩) જ્યારે કલમ ૧૪૨ ની પેટા-કલમ (૧) સાથે વાંચવામાં આવે છે ત્યારે વળતરના નિર્ધારિત સ્વરૂપમાં કર વગેરેમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવેલી આવકની વિગતો રજૂ કરવાની જોગવાઈ છે. પેટા-કલમ (૬) ની જોગવાઈઓ પર પૂર્વગ્રહ વિના કોઈપણ વ્યવસાય

અથવા વ્યવસાયમાં રોકાયેલા કરદાતાઓના કિસ્સામાં કાયદાની કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૬એ) કલમ ૪૪એબીમાં ઉદ્દેખિત ઓડિટનો અહેવાલ રજૂ કરવાની જરૂર છે. જો આવી કરવેરાની તપાસનો અહેવાલ વળતર રજૂ કરતા પહેલા રજૂ કરવામાં આવ્યો હોય, તો આવા અહેવાલની એક નકલ અહેવાલ રજૂ કરવાના પુરાવા સાથે રજૂ કરવામાં આવશે, જેમાં મુખ્ય સ્થળના સ્થાન અને શૈલીનો અન્ય અને વધુ ચોક્કસ સંદર્ભ આપવામાં આવશે નહીં જ્યાં કરદાતા વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય વગેરે કરે છે. કોઈપણ ખામીયુક્ત વળતર માટે મૂલ્યાંકન અધિકારી પાસેથી જાણ કરવી જરૂરી છે અને જો આવી સુધારણા કરવામાં નહીં આવે તો તેને અમાન્ય વળતર ગણવામાં આવશે.

૨૧.૧ આ તબક્કે એ નોંધવું જોઈએ કે ૧લી જૂન, ૨૦૦૬થી અમલમાં આવતા નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૦૭ દ્વારા કલમ ૧૩૯સી અને ૧૩૯ડીને સામેલ કરવાથી સીબીડીટીને વળતર સાથે દસ્તાવેજો વગેરે રજૂ કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે.તેમાં કલમ ૧૩૯ D દ્વારા ઇલેક્ટ્રોનિક સ્વરૂપમાં વળતર દાખલ કરવાની પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૨૨. કલમ ૧૩૯સી એવા વર્ગ અથવા વ્યક્તિઓના વર્ગો માટે નિયમો બનાવવાની જોગવાઈ કરે છે, જેમને દસ્તાવેજો, નિવેદનો, રસીદો, પ્રમાણપત્રો, ઓડિટના અહેવાલો અથવા અન્ય કોઈપણ દસ્તાવેજો રજૂ કરવાની જરૂર ન હોય,

જે કલમ ૧૩૯ડી સિવાય આ અધિનિયમની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈઓ હેઠળ હોય, તેમને વળતર સાથે રજૂ કરવાની જરૂર છે અને તેના બદલે, તેમને માંગ પર આકારણી અધિકારી સમક્ષ રજૂ કરવાની જરૂર છે.

૨૩. આ તબક્કે આવકવેરાના નિયમોના નિયમ ૧૨નો સંદર્ભ પણ જરૂરી રહેશે:-

“ ૧૨. આવકનું વળતર અને સીમાંત લાભોનું વળતર.(૨)ફોર્મ સહજ (આઈ. ટી. આર.-૧) અથવા ફોર્મ નંબર આઈ. ટી. આર.-૨ અથવા ફોર્મ નંબર આઈ. ટી. આર.-૩ અથવા ફોર્મ સુગામ (આઈ. ટી. આર.-જએસ) અથવા ફોર્મ નંબર આઈ. ટી. આર.-૪ અથવા ફોર્મ નંબર આઈ. ટી. આર.-૫ અથવા ફોર્મ નંબર આઈ. ટી. આર.-૬ માં રજૂ કરવા માટે જરૂરી આવકનું વળતર સાથે વળતરના આધારે ચૂકવવાપાત્ર કરની ગણતરી દર્શાવતું નિવેદન, અથવા સ્ત્રોત પર કાપવામાં અથવા એકત્રિત કરવામાં આવ્યો હોવાનો દાવો કરાયેલ કરનો પુરાવો, જો કોઈ હોય તો, અથવા સ્વ-મૂલ્યાંકન પર અગાઉથી કર અથવા કર, જો કોઈ હોય તો, ચૂકવવામાં આવ્યો હોવાનો દાવો કરવામાં આવે છે અથવા કોઈપણ દસ્તાવેજ અથવા નકલ સાથે રહેશે નહીં. કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈઓ હેઠળ આવકના વળતર સાથે

જોડવા માટે જરૂરી કોઈપણ ખાતું અથવા ફોર્મ અથવા ઓડિટનો અહેવાલ;

પરંતુ જ્યાં કોઈ કરદાતાએ કાયદાની કલમ જજએબી, ૯૨૬ અથવા ૧૧૫જેબી હેઠળ ઓડિટનો અહેવાલ રજૂ કરવો જરૂરી હોય ત્યાં તે ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે રજૂ કરશે.”

૨૪.૧ નિયમ ૧૨ નિયમોના ભાગ III હેઠળ મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયાની જોગવાઈ કરે છે.ઉપરોક્ત નિયમોના નિયમ ૧૨ના પેટા-નિયમ (૨) પર જો વિચાર કરવામાં આવે તો તેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આવકવેરો-૧, આવકવેરો-૨, આવકવેરો-૩, આવકવેરો-૪, આવકવેરો-૫ અને આવકવેરો-૬ના ફોર્મમાં રજૂ કરવા માટે જરૂરી આવકવેરાની સાથે વળતર અથવા કરવેરાના પુરાવાના આધારે કરવેરાની ગણતરી દર્શાવતું અથવા સ્રોત પર એકત્રિત કરેલું અથવા અગાઉથી કરવેરા અથવા સ્વ-મૂલ્યાંકન પર કર વગેરે દર્શાવતું નિવેદન હશે. તે આવકના વળતર સાથે સંલગ્ન કરવા માટે જરૂરી ઓડિટનો અહેવાલ પણ પ્રદાન કરે છે.

૨૪. આઈટી નિયમોના નિયમ ૧૨ના પેટા-નિયમ (૨) ની જોગવાઈમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જ્યાં કરદાતાએ કાયદાની કલમ જજએબી, ૯૨૬ અથવા ૧૧૫જેબી હેઠળ ઓડિટનો અહેવાલ રજૂ કરવો જરૂરી છે, તે ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે રજૂ કરવામાં આવશે.

૨૫. આમ, જે બહાર આવ્યું છે તે એ છે કે કલમ ૧૩૯સી અને ૧૩૯ડી હેઠળ સીબીડીટીને આપવામાં આવેલી સત્તાઓના આધારે દસ્તાવેજો, નિવેદનો, રસીદો, પ્રમાણપત્રો, ઓડિટના અહેવાલો અથવા અન્ય કોઈપણ દસ્તાવેજો વગેરે દાખલ કરવાની જરૂરિયાતને દૂર કરવામાં આવી છે.આવકનું વળતર હવે જોડવાનું નથી.ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ પણ ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે રજૂ કરવો જરૂરી છે.આમ આમાંથી જે તારણ કાઢી શકાય છે તે એ છે કે જો કે અન્યથા જરૂરિયાત આઈટીઆર દાખલ કરતા પહેલા અથવા જ્યારે આઈટીઆર સાથે કરવામાં આવે ત્યારે આ જોગવાઈઓ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવી છે, પછીથી જોગવાઈ દાખલ કરવાથી વળતર જોડાણ ઓછું થઈ ગયું અને નિયમ તે ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે રજૂ કરવાની જોગવાઈ કરે છે.આમ, આ દસ્તાવેજો, ખાસ કરીને આઈટીઆર સાથે ટીએઆર રજૂ કરવાની કોઈ જરૂર રહેશે નહીં.

૨૬. જોકે, અહીં ફોર્મ ડીએ અને ફોર્મ ડીબીમાં રજૂ કરવાના ઓડિટ અહેવાલો સૂચવતા નિયમ કાનૂનો સંદર્ભ પણ જરૂરી રહેશે અને વિગતો ફોર્મ ડીબીમાં રજૂ કરવી જરૂરી છે.

૨૭. અન્ય એક રજૂઆત એ હતી કે જ્યારે આવકવેરાનું રિટર્ન ટી. એ. આર. દાખલ કરતા પહેલા દાખલ કરવામાં આવે છે, ત્યારે કરદાતાએ અમુક ફરજિયાત

ક્ષેત્રો ભરવા પડે છે, જેમાં ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સની સંખ્યા, નામ અને સભ્યપદની વિગતો, કરવેરાના ઓડિટ અહેવાલ પર હસ્તાક્ષર વગેરેની તમામ વિગતો આપવાની જરૂર પડે છે. આ વાત પર પણ હંમેશાથી ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો.આઈટીઆર સાથે ટીએઆરની તારીખ લંબાવવાની સ્થિતિમાં, અમને મહેસૂલ દ્વારા સમજાવવામાં આવે છે કે કરદાતાએ આ જરૂરિયાત પૂરી કરવાની જરૂર રહેશે નહીં.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તે ક્ષેત્રો જે ઉપયોગિતામાં ફરજિયાત બનાવવામાં આવ્યા છે અન્યથા, આ વર્ષે વૈકલ્પિક રહેશે અને તેથી, જે આ આશંકાનું ધ્યાન રાખી શકે છે.જો કે પુનરાવર્તિત રીતે, અરજદારોના વકીલે એક માન્ય મુદ્દો ઉઠાવ્યો હતો કે જ્યારે પણ આવકવેરાના કાયદા હેઠળ કાયદાએ આ અહેવાલને આઈટીઆર સાથે હાથમાં લેવાનું ફરજિયાત બનાવ્યું છે, ત્યારે કાયદાની કલમ ૧૧૮ હેઠળ આપવામાં આવેલી છૂટછાટ સિવાય કોઈ છૂટછાટ બોર્ડના કાયદા દ્વારા માન્ય નથી.

૨૭.૧ આ તબક્કે કલમ ૨૭૧ બી ના પાસાનો ટૂંકમાં ઉલ્લેખ કરવાની જરૂર છે.આ જોગવાઈ એવી જોગવાઈ કરે છે કે જો અગાઉના વર્ષ અથવા નિર્ધારિત તારીખ પહેલાં આકારણી વર્ષ સાથે સંબંધિત વર્ષોના સંદર્ભમાં ખાતાનું ઓડિટ કરવામાં કોઈ નિષ્ફળતા હોય, તો તે દંડને આકર્ષિત કરી શકે છે.અલબત્ત, ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવાના સમયગાળાના વિસ્તરણ સાથે, કલમ ૨૭૧ બીની જોગવાઈના આકર્ષણનો પ્રશ્ન ઊભો ન થઈ શકે અને કલમ ૨૭૩ બી એ પણ

જણાવે છે કે જો આવી નિષ્ફળતા માટે વાજબી કારણ હોય તો કલમ ૨૭૧ બી હેઠળ કોઈ દંડ વસૂલવામાં આવશે નહીં.

૨૭.૨ જોકે અહીં ફોર્મ ડીમાં અને ફોર્મ ડીમાં રજૂ કરવાના અહેવાલોનું ઓડિટ સૂચવતા નિયમ ૬૭નો સંદર્ભ પણ જરૂરી રહેશે અને વિગતો ફોર્મ ડીમાં રજૂ કરવી જરૂરી છે.

“કલમ ૪૪એબી હેઠળ ખાતાઓના ઓડિટનો અહેવાલ રજૂ કરવામાં આવશે.

૬ G. (૧) કલમ ૪૪ AB હેઠળ રજૂ કરવા માટે જરૂરી વ્યક્તિના ખાતાઓના ઓડિટનો અહેવાલ –

(એ) જે વ્યક્તિ વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય કરે છે અને જેને અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા અથવા હેઠળ તેના ખાતાનું ઓડિટ કરાવવું જરૂરી છે, તેના કિસ્સામાં ફોર્મ નંબર ડીમાં હોવું જોઈએ;

(બી) એવા વ્યક્તિના કિસ્સામાં કે જે વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય કરે છે, પરંતુ કલમ (એ) માં ઉલ્લેખિત વ્યક્તિ નથી, તે ફોર્મ નંબર ડીમાં હોવો જોઈએ.

(૨) કલમ જજએબી હેઠળ જે વિગતો આપવી જરૂરી છે તે ફોર્મ નંબર ૩સીડીમાં હશે.

૨૮. જે વ્યક્તિઓએ વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય ચલાવ્યો હોય અને જેમણે અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા અથવા તે હેઠળ તેમના ખાતાનું ઓડિટ કરાવવું જરૂરી હોય, તેમના કેસ ફોર્મ નંબર ૩સીએમાં હોવા જોઈએ, જ્યારે કે જે વ્યક્તિ પોતાનો વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય કરે છે પરંતુ જ્યાં તેમના વ્યવસાય અને વ્યવસાયના ખાતાનું અગાઉ ઓડિટ કરવામાં આવ્યું નથી, તે ફોર્મ નંબર ૩સીબીમાં હોવું જોઈએ, જ્યારે, કલમ જજએબી હેઠળ રજૂ કરવાની જરૂરી વિગતો ફોર્મ નંબર ૩સીડીમાં હોવી જોઈએ.

૨૯. આ ફોર્મ હેઠળ અને ખાસ કરીને ફોર્મ ૩સીડી હેઠળ તમામ જરૂરી વિગતો રજૂ કરતી વખતે, વિશાળ વિગતો પૂરી પાડવી જરૂરી છે, જેમાં આવકની યોગ્ય ગણતરી પર પહોંચવા માટે તથ્યાત્મક વિગતોનો સમૂહ અને વિવિધ જોગવાઈઓનો ઉપયોગ સામેલ છે. આઈટી નિયમોના નિયમ ૧૨ના પેટા-નિયમ (૨) માં નોંધ્યું છે તેમ, ફોર્મ નંબર આઈટીઆર-૪ એ વ્યક્તિ અથવા વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયથી આવક ધરાવતા હિન્દુ અવિભાજિત પરિવાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવે છે. આઈટીઆર-૫ એ એઓપી અને બીઓઆઈ માટે નિર્ધારિત

ફોર્મ છે, જ્યારે ફોર્મ નંબર આઈટીઆર-૬ કલમ ૧૧ હેઠળ છૂટનો દાવો કરતી કંપનીઓ સિવાયની અન્ય કંપનીઓ માટે હશે.

૩૦. આ ફોર્મ અને ફોર્મેટની તપાસ કરવાથી સ્પષ્ટ થાય છે કે આવકની ગણતરીની આવી કવાયતમાં વિવિધ જટિલ વિગતો હોય છે અને જ્યાં સુધી ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટના પરિણામે ઉપલબ્ધ તે માહિતીનો ઉપયોગ કરદાતા દ્વારા યોગ્ય આવકવેરાનું રિટર્ન ભરવાના હેતુ માટે કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ભૂલોની શક્યતાને નકારી શકાય નહીં. જો વ્યાપક રીતે, ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટની રજૂઆતની સંપૂર્ણ જરૂરિયાતને સમગ્ર વૈધાનિક યોજનામાંથી જોવામાં આવે, તો આ એક ખૂબ જ જટિલ અને ઉચ્ચ તકનીકી વિષય હોવાથી, કરવેરા કાયદાના વહીવટને વધુ અસરકારક બનાવવા માટે કરવેરા વ્યાવસાયિકોની સહાય ઈચ્છનીય માનવામાં આવી હતી.

૩૧. મુદ્દાઓની જટિલતાઓ સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, જેની સાથે કરદાતાએ વ્યવહાર કરવો જરૂરી છે, ખાસ કરીને આવકની ગણતરીના સંદર્ભમાં, એ નોંધવું જરૂરી છે કે ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટની જરૂરિયાત ચોક્કસ વર્ગના મૂલ્યાંકનકારોના કિસ્સામાં લાગુ કરવામાં આવે છે જ્યાં કુલ ટર્નઓવર અથવા કુલ રસીદ અગાઉના વર્ષમાં રૂ. ૧ કરોડથી વધુ હોય અથવા વ્યવસાય ચલાવતી વ્યક્તિના કિસ્સામાં અગાઉના વર્ષમાં રૂ. ૨૫ લાખથી વધુ હોય. આવકવેરાના નિયમો (૭મો સુધારો)

૨૦૧૪ દ્વારા કરવેરાના ઓડિટ અહેવાલમાં ઘણા ફેરફારો કરવામાં આવ્યા છે, જે એ. વાય. <આઈ. ડી. ૧> પછી લાગુ પડે છે. સુધારેલા ફોર્મમાં ફોર્મ ડી-૩, ડી-૪ અને ડી-૫ માટે યોગ્ય ઓડિટ રિપોર્ટ રજૂ કરતી વખતે ચોક્કસ અવલોકનો તેમજ લાયકાત, જો કોઈ હોય તો, પણ જરૂરી છે, જે કરવેરા ઓડિટની જવાબદારીમાં નોંધપાત્ર વધારો કરે છે. અન્ય ફોર્મ નંબર ડી-૬ હેઠળ જરૂરી વિગતો અને ફોર્મ નંબર આઈટીઆર-૪, આઈટીઆર-૫ અને આઈટીઆર-૬ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી વિગતો જ્યારે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે, ત્યારે અમારો અભિપ્રાય છે કે કાયદામાં આઈટીઆર સાથે ફરજિયાતપણે ટીએઆર દાખલ કરવાની જરૂર નથી અને પછીથી રજૂ કરવામાં આવેલી જોગવાઈઓના આધારે નિયમો દ્વારા તેને જોડાણ વિનાનું બનાવવાની પણ જરૂર નથી. તેમ છતાં તે જટિલતાઓ અને આવકની વિગતવાર ગણતરી વગેરે માટે આવકવેરાનું રિટર્ન દાખલ કરવામાં ટી. એ. આર. ની સહાયની જરૂર પડશે.

૩૧.૧ પરિપત્ર નંબર ૩૮૭ના આધારે કરવામાં આવેલી સ્પષ્ટતા, જ્યારે વર્ષ ૧૯૮૫માં કલમ ૪૪એબી હેઠળ આ જરૂરિયાતને ફરજિયાત જરૂરિયાત તરીકે રજૂ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે આ તબક્કે ચર્ચાની જરૂર છે.

૩૨. ૬ જુલાઈ ૧૯૮૪ના રોજ બહાર પાડવામાં આવેલ પરિપત્ર નંબર ૩૮૭ આવી રજૂઆતનું કારણ સમજાવે છે.આ પરિપત્ર કહે છે કે કરવેરા ઓડિટ રિપોર્ટ દ્વારા જ્યારે હિસાબી પુસ્તકો અને અન્ય રેકૉર્ડ યોગ્ય રીતે જાળવવામાં આવે છે, ત્યારે તે કરદાતાઓની સાચી આવકને પ્રતિબિંબિત કરે છે અને કપાત માટેના દાવાઓ પણ યોગ્ય રીતે કરવામાં આવે છે.આવા ઓડિટથી છેતરપિંડીની પ્રથાને રોકવામાં પણ મદદ મળશે.તે કરવેરા સત્તામંડળો સમક્ષ ખાતાની યોગ્ય રજૂઆત કરીને કરવેરા કાયદાના વહીવટને પણ સરળ બનાવી શકે છે અને આમ કુલની ચોકસાઈ તપાસવા અને ખરીદી અને વેચાણની યોગ્ય રીતે ખાતરી કરવામાં આવી છે કે નહીં તેની ચકાસણી કરવા જેવા નિયમિત ચકાસણી કરવામાં આકારણી અધિકારીઓના સમયની નોંધપાત્ર બચત કરી શકે છે.આ રીતે બચેલા મૂલ્યાંકન અધિકારીના સમયનો ઉપયોગ કેસના વધુ મહત્વપૂર્ણ તપાસ પાસાઓ પર ધ્યાન આપવા માટે થઈ શકે છે.આ પરિપત્ર પરથી જોઈ શકાય છે કે પ્રશંસનીય ઉદ્દેશ સાથે કલમ ૪૪એબી હેઠળ ટીએઆરની રજૂઆત કરવામાં આવી છે.

૩૩. મહેસૂલને પોતે ખાતરી હતી કે આવા ટી. એ. આર. ખાતા પુસ્તકો, અન્ય દસ્તાવેજોની યોગ્ય જાળવણીની સુવિધા આપશે અને વિભાગને છેતરવા માટે અપનાવવામાં આવેલી પ્રથાઓને પણ અંકુશમાં લેશે.તે માત્ર કરવેરા સત્તામંડળો સમક્ષ હિસાબી પુસ્તકોની યોગ્ય રજૂઆત દ્વારા કરવેરા કાયદાના વહીવટને મદદ કરશે એટલું જ નહીં, પરંતુ તે કરવેરા સત્તામંડળના પ્રચંડ સમય અને ઊર્જાની

બચત કરશે.કરવેરા સત્તામંડળના સ્તરે વ્યાવસાયિકો દ્વારા કરવેરા ઓડિટ અહેવાલની આવી કવાયતની ગેરહાજરીમાં અને કરવેરાની તપાસ, વળતર અને વિવિધ વિગતોની ચકાસણીમાં સંપૂર્ણ વિગતવાર કવાયત હાથ ધરવાની જરૂર હતી, જે કરદાતાઓ દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવી શકે છે.અમે અરજદારો તરફથી કરવામાં આવેલી રજૂઆતોથી સહમત છીએ કે મહેસૂલ હજુ પણ ઈરછે છે કે કરવેરા ઓડિટ સલાહકારો દ્વારા કરવામાં આવેલા પ્રયાસોનો ઉપયોગ કરવેરા કાયદાના વધુ સારા વહીવટના હેતુ માટે કરવામાં આવે, પરંતુ અનુરૂપ તારીખ લંબાવવામાં નહીં આવે, તેમ છતાં કરદાતાઓ ઓછામાં ઓછા કરવેરા રિટર્ન ભરવાના તબક્કે વ્યાવસાયિકોના આવા પ્રયાસોના ફળથી વંચિત રહેશે.

૩૪. અમે મહેસૂલ દ્વારા લેવામાં આવેલા વલણથી પણ પ્રભાવિત નથી કે જેમાં અન્ય બાબતોની સાથે વિનંતી કરવામાં આવી છે કે કરવેરા ઓડિટ અહેવાલના બંધારણમાં ક્યાંય પણ કરવેરા સલાહકારો અથવા કરવેરા ઓડિટર્સના પ્રમાણપત્રની જરૂર નથી, જે માહિતી માટે કરવેરા ઓડિટ હાથ ધરવામાં આવે છે.અને તે કે કરપાત્ર આવકની તમામ યોગ્ય અને યોગ્ય ગણતરી પૂરી પાડવી એ મુખ્યત્વે અને અનિવાર્યપણે કરદાતાની ફરજ છે.આવકનું વળતર ભરવું અને યોગ્ય કરપાત્ર આવકની ગણતરી કરદાતાની જવાબદારી હોવાથી, તેણે કાયદાની કલમ ૧૪૦ મુજબની ચોકસાઈની ચકાસણી કરવાની જરૂર છે અને આવકના વળતરમાં દર્શાવવામાં આવેલા આવા આંકડા કોઈપણ રીતે ખોટા છે કે નહીં.

૩૫. પરંતુ, તે કોઈ પણ રીતે કરવેરા ઓડિટર્સ અને સલાહકારો કે જેઓ વ્યાવસાયિકો છે, તેમને આવકની યોગ્ય ગણતરી અને કરવેરા સત્તાવાળાઓ સમક્ષ સમગ્ર સામગ્રીની સાચી રજૂઆત માટે ઓછી ચિંતા કરશે નહીં.મોટી સંખ્યામાં મૂલ્યાંકનકારોના લાભ માટે, જેમના હિત ટ્રસ્ટના ઉદ્દેશોમાંનું એક છે, આવી વિનંતી આવા સમયગાળાના વિસ્તરણ માટે કરવામાં આવે છે, તે જ ભાવનાથી તેનો અર્થ કાઢવો પડશે.

૩૫.૧ જો કલમ ૧૩૯ હેઠળ આવકનું વળતર નિયત તારીખે અથવા તે પહેલાં દાખલ કરવામાં આવે, તો કરદાતાને તેમાં સુધારો કરવાની તક મળશે.તે પણ સાચું છે કે કલમ ૧૪૦ હેઠળ, તે કરદાતા છે જે આવકના વળતરમાં નોંધાયેલા તથ્યો અને આંકડાઓની ચોકસાઈની ચકાસણી કરે છે.પરંતુ, આ જોગવાઈ હેઠળ સંબંધિત મૂલ્યાંકનકારોની શ્રેણીઓ, જો ધ્યાનમાં લેવામાં આવે તો, આઈટીઆર તૈયાર કરવા માટે એટીઆરની જરૂરિયાત પર ભાગ્યે જ ભાર મૂકવામાં આવી શકે છે.

૩૫.૨ અરજદારોના વકીલે આ અરજીઓમાં દલીલની આ લાઈનને આગળ ધપાવી ન હતી અને તેથી, અમે તેમાં વધુ તપાસ ન કરવાનું પસંદ કરીએ છીએ.

૩૬. અમે એ હકીકતથી પણ ચિંતિત છીએ કે આવકની ગણતરીમાં જરૂરી વિગતો અને અન્ય વિગતો અને જટિલ કામગીરી તમામ વ્યવહારુ હેતુઓ માટે છે, જો ટી. એ. આર. ની ઉપલબ્ધતાની ગેરહાજરીમાં તે ભરવામાં આવે, તો શક્યતા અનેક ગણી હશે જ્યાં આ બિન-વિસ્તરણ કાર્યવાહીની વિવિધતાને જન્મ આપી શકે છે. આઈ. ટી. આર. દાખલ કર્યા પછી ટી. એ. આર. ઉપલબ્ધ કરાવવા પર, વધુને વધુ સુધારેલ વળતર, જો તે વૈધાનિક રીતે આપવામાં આવ્યું હોવા છતાં દાખલ કરવામાં આવે, તો નિયત તારીખ લંબાવવાને કારણે કાર્યવાહીમાં આ વધારાને નજર અંદાજ કરી શકાય નહીં.

૩૭. અમે નોંધ્યું છે કે રપમી જુલાઈ, ૨૦૧૪ના જાહેરનામા નંબર ૩૩/૨૦૧૪ દ્વારા જ્યારે અગાઉના ફોર્મ નંબર ૩સીએ, ૩સીબી અને ૩સીડીમાં વધુ ફેરફાર કરવામાં આવ્યા છે, ત્યારે લગભગ એક મહિનાના સંપૂર્ણ રદ થયા પછી નવી ઉપયોગિતામાં ફેરફાર કરીને વધુ વ્યાપક અને ભારે ફોર્મ લાવવામાં આવ્યા છે. મહેસૂલ વિભાગના જણાવ્યા અનુસાર, સુધારાની પ્રક્રિયા જાન્યુઆરી, ૨૦૧૪ સુધીમાં હાથ ધરવામાં આવી હતી અને શરૂ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ પરામર્શ પર પ્રાપ્ત થયેલા સૂચનોમાં સુધારો કરવામાં વિલંબ અને કાયદા મંત્રાલય દ્વારા નિર્ણય લેવામાં વધારાનો સમય અને ચકાસણી અને ત્યારબાદના હિન્દી અનુવાદને કારણે તે સુધારેલા ફોર્મ સાથે બહાર આવી શકે છે કારણ કે ફોર્મ વધુ લાંબા છે.

૩૮. હિતધારકો પાસેથી સૂચન અને પરામર્શની પ્રાપ્તિ માટે કેટલો સમયગાળો ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યો હતો અને તપાસના હેતુ માટે કાયદા મંત્રાલય દ્વારા કેટલો વધારાનો સમય લેવામાં આવ્યો હતો તે અંગે અમારી પાસે ખૂબ સ્પષ્ટ વિગતો નથી. જો કે, આ વિગતોમાં ગયા વિના, જ્યારે એ નોંધવામાં આવી શકે કે ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ સુધી ઉપયોગિતામાં આ ફેરફાર અને નવા સંસ્કરણની અનુપલબ્ધતા એ સમસ્યા ઊભી થવાનું કારણ છે, ત્યારે મૂલ્યાંકનકારોને મુશ્કેલીમાં મૂકી શકાતા નથી અને ન તો વ્યાવસાયિકોને ઉતાવળ કરી શકાય છે કારણ કે વિભાગે વર્ષના મધ્યમાં ઉપયોગિતામાં ફેરફાર કરવાનું પસંદ કર્યું હતું.

૩૯. અમે આ તબક્કે એ પણ નોંધ્યું છે કે મૂલ્યાંકનકારોના ત્રણ વર્ગો, જેમની સંભાળ લેવી જરૂરી છે: (૧) ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના અધિનિયમની કલમ ૧૧૯ હેઠળ આદેશ તરીકે જુલાઈ, ૨૦૧૪ પહેલાં આઈટીઆર અને ટીએઆર દાખલ કરનારા કરદાતાઓએ સ્પષ્ટતા કરી હતી કે જેમણે ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૧૪થી ૨૧મી જુલાઈ, ૨૦૧૪ સુધી પૂર્વ-સુધારેલા ફોર્મમાં ટીએઆર દાખલ કર્યું છે, તેમને કાયદાની કલમ ૪૪એબી હેઠળ માન્ય ટીએઆર ગણવામાં આવશે. જો કે, તે કરદાતાઓ કે જેમના આઈટીઆર અને ટીએઆર ચાલી રહ્યા હતા અને જેમણે હજુ સુધી તેમને તૈયાર કર્યા નથી, તે નિર્વિવાદ છે કે

સમયગાળાની ઉપલબ્ધતા ૧૮૦ દિવસથી નોંધપાત્ર રીતે ઘટીને ૩૭ દિવસ થઈ ગઈ છે.

૪૦. તેથી, જે દૃશ્ય ઉભરી આવ્યું હતું તે એ છે કે જ્યારે TAR પૂર્ણ કર્યા વિના ITR દાખલ કરવું હોય, ત્યારે આપણે હજી પણ એવું માની શકીએ છીએ કે આવકની ગણતરી માટે આધાર તરીકે TAR ને ધ્યાનમાં રાખીને ITR ભરવું જરૂરી રહેશે, જેને અનિવાર્યપણે મંજૂરી ન આપવી, કરવેરા ઓડિટરો દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓ, મંજૂરી ન આપવી, વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળ અવમૂલ્યન અને ચકાસણીને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે. એવી શક્યતા પણ યોગ્ય રીતે વ્યક્ત કરવામાં આવે છે કે જો વળતરમાં સુધારો કરવાનો પ્રસંગ ઊભો થાય, તો કેસોની પૂછપરછ કરવામાં આવશે અને તે ચકાસણી આકારણીના કેસોને વધુ વેગ આપી શકે છે.

૪૧. આવા સંજોગોમાં, નિયત તારીખના કોઈપણ વિસ્તરણની અસર, જો આ તબક્કે હોય, તો તેના પર પણ ગંભીર વિચારણા કરવાની જરૂર છે. મહેસૂલ વિભાગના જણાવ્યા અનુસાર, આ સ્વ-મૂલ્યાંકન દાખલ કરવાની તારીખ આપમેળે લંબાવશે અને તેથી કરદાતાઓ દ્વારા સ્વ-મૂલ્યાંકન કરવેરાની ચુકવણીમાં બે મહિનાનો સમય વધુ વિલંબિત થશે, જે કરવેરાની વસૂલાત પર પૂર્વગ્રહ પેદા કરશે, જે ગયા વર્ષે લગભગ ૧૧,૦૦૦ કરોડ રૂપિયા હતી.

જર. આ પાસા પર હરીફ પક્ષોની રજૂઆતો આ પાસા પર ટૂંકમાં રજૂ કરવામાં આવી છે જેમાં દલીલ કરવામાં આવી છે કે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે અંદાજિત કુલ કરવેરાની વાર્ષિક આવક ₹ ૧૩,૬૪,૫૨૪-૨૫-આકારણી કરવેરાના રૂપમાં અપેક્ષિત છે, અપેક્ષિત રકમ કુલ વાર્ષિક રસીદની લગભગ ૦.૮% છે.જો કે, જો આ મુદ્દાની વધુ તપાસ કર્યા વિના, દલીલ કરવામાં આવી છે તેમ સંપૂર્ણ મુદતમાં તેને ધ્યાનમાં લેવામાં ન આવે તો પણ, વિસ્તરણની અરજી પર વિચાર કરતી વખતે ઉપરોક્ત પાસાને ચોક્કસપણે અવગણી શકાય નહીં.

જ૩. અમે નોંધ્યું છે કે કાયદાની કલમ ૧૪૦ સ્વ-મૂલ્યાંકનની જોગવાઈ કરે છે.આ જોગવાઈ સ્વ-મૂલ્યાંકનની જોગવાઈ કરે છે, જ્યાં કલમ ૧૧૫WD, કલમ ૧૧૫WH, કલમ ૧૩૯, કલમ ૧૪૨, કલમ ૧૪૮ અને કલમ ૧૫૩A હેઠળ રજૂ કરવાના વળતરના આધારે કર ચૂકવવાપાત્ર છે. આવા કરવેરાની ચૂકવણી કરતી વખતે વિવિધ પાસાઓ પર ધ્યાન આપવાની જરૂર છે.કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ પહેલેથી ચૂકવવામાં આવેલી કરની રકમ, અથવા કરવેરાના સ્ત્રોત પર કાપવામાં આવેલ કોઈપણ કર, અથવા વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળ દાવો કરવામાં આવેલી કપાત વગેરેની ચૂકવણી કરતી વખતે ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે.ફરીથી, કરદાતાએ આવા કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ

ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજ સાથે આ પ્રકારનો કર ચૂકવવો જરૂરી છે. જો વળતર આપતા પહેલા કોઈ ડિફોલ્ટ કરવામાં આવે અથવા એડવાન્સ ટેક્સની ચુકવણીમાં વિલંબ થાય, તો પણ તેની સાથે આવા ટેક્સ અને વ્યાજની ચુકવણીનો પુરાવો હોવો જોઈએ.સમજૂતીમાં એવી પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, જો આ પેટા-કલમ હેઠળ કરદાતા દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલી રકમ ઉપરોક્ત કરવેરા અને વ્યાજના એકંદર કરતાં ઓછી હોય, તો આ રીતે ચૂકવવામાં આવેલી રકમને પહેલા ઉપરોક્ત મુજબ ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજ સાથે સમાયોજિત કરવામાં આવશે અને બાકીની રકમ, જો કોઈ હોય તો, ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજ સાથે સમાયોજિત કરવામાં આવશે.

૪૪. પેટા-કલમ (૧) ના હેતુઓ માટે કલમ ૧૪૦એની પેટા-કલમ (૧એ) એ જોગવાઈ કરે છે કે કલમ ૨૩૪એ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજ માટે, કુલ આવકની ગણતરી કઈ રીતે કરવાની છે તેની પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૪૫. પેટા-કલમ (૧બી) એ જોગવાઈ કરે છે કે પેટા-કલમ (૧) ના હેતુઓ માટે, કલમ ૨૩૪બી હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજની ગણતરી આકારણી કરવેરાની સમકક્ષ રકમ પર અથવા, જે કિસ્સામાં હોય તે રકમ પર કરવામાં આવશે, જેના દ્વારા ચૂકવેલ એડવાન્સ ટેક્સ આકારણી કરવેરાની સરખામણીએ ઓછો પડે છે.

૪૬. કલમ ૨૩૪ A નો સંદર્ભ જરૂરી છે જે આવકનું વળતર રજૂ કરવામાં ડિફોલ્ટ માટે વ્યાજની જોગવાઈ કરે છે.તેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, જો કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૧) અથવા પેટા-કલમ (૪) હેઠળ કોઈપણ આકારણી વર્ષ માટે આવકનું વળતર અથવા કલમ ૧૪૨ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ નોટિસના જવાબમાં નિયત તારીખ પછી આપવામાં આવે અથવા આપવામાં ન આવે, તો કરદાતા દરેક મહિના માટે અથવા નિયત તારીખ પછી તરત જ શરૂ થતા સમયગાળા માટે સમાવિષ્ટ મહિનાના ભાગ માટે એક ટકાના દરે સરળ વ્યાજ ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે.

૪૭. સમજૂતી-૧ એ જોગવાઈ કરે છે કે આ કલમમાં "નિયત તારીખ" નો અર્થ ધારા ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ તારીખ છે, જે કરપાત્ર વ્યક્તિના કિસ્સામાં લાગુ પડે છે.

૪૮. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર કોઈપણ આકારણી વર્ષ માટે આવકનું વળતર દાખલ કરવામાં કરદાતાની કોઈપણ નિષ્ફળતા અથવા ડિફોલ્ટ, વ્યાજની જવાબદારી જોગવાઈના સંબંધમાં નિર્દિષ્ટ નિયત તારીખે ઊભી થશે, જેનો અર્થ એ પણ થાય છે કે કરદાતાના કિસ્સામાં લાગુ પડતી કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ તારીખ.સ્વ-મૂલ્યાંકનની સ્થિતિમાં આ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતા, કલમ ૧૪૮ હેઠળ કર

ચૂકવવાપાત્ર બનાવવામાં આવશે, જો તે કરવામાં ન આવે અને જો વળતર રજૂ કરવામાં કોઈ વિલંબ થાય અથવા વળતર રજૂ કરતા પહેલા એડવાન્સ ટેક્સની ચુકવણી કરવામાં કોઈ ડિફોલ્ટ અથવા વિલંબ થાય, તો આવી ડિફોલ્ટના કિસ્સામાં કરવેરાની જોગવાઈ અથવા જવાબદારી કાયદા હેઠળ પહેલેથી જ પૂરી પાડવામાં આવી છે.આપણને સમજાવવામાં આવે છે કે મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં અગાઉથી કર ચૂકવવામાં આવ્યો હશે અને માત્ર બહુ ઓછા મૂલ્યાંકનકારોના કિસ્સામાં આવા અગાઉથી કર ચૂકવવામાં આવ્યો ન હોત.

૪૯. ઉપર ચર્ચા કરાયેલ સ્વ-મૂલ્યાંકનની જોગવાઈ માટે કરદાતાને કર ચૂકવવાની જરૂર પડે છે અને વળતર દાખલ કરવામાં ન આવ્યું હોય અથવા આવા વળતર રજૂ કરવામાં કોઈ ખામી હોય તો, કાયદાએ વ્યાજની જવાબદારી માટેની જોગવાઈ કરી છે.કાયદા હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ મહેસૂલના અધિકારને જાળવી રાખવાની જરૂરિયાતને સ્વીકારતી વખતે, અદાલત માટે અહીં અરજદારોની વિનંતી સ્વીકારવી શક્ય છે, જેમાં મુખ્યત્વે કરદાતાઓ તેમજ કરવેરા ઓડિટર્સ અને કરવેરા સલાહકારોની મુશ્કેલીઓને ધ્યાનમાં લેવામાં આવી છે, જેને ચોક્કસપણે અવગણી શકાય નહીં.

૫૦. અમે એ હકીકતથી પણ પ્રેરિત છીએ કે સમગ્ર પરિસ્થિતિ વ્યાવસાયિકો અથવા મૂલ્યાંકનકારોના કોઈ યોગદાનને કારણે ઊભી થઈ નથી જે આવી

પરિસ્થિતિ તરફ દોરી જાય છે.વર્તમાન કિસ્સામાં, ટેકનોલોજીની પ્રગતિ સાથે, તે હંમેશા પ્રશંસનીય છે કે વિભાગ વધુને વધુ ટેકનોલોજીનો આશરો લે છે.અગાઉના વર્ષમાં ઉપયોગમાં લેવાતા ચુટિલિટી સોફ્ટવેરમાં સંભવિત ખામીઓ મળી આવી હોવાથી, સ્પષ્ટતા અથવા આવી ઉપયોગિતાના નવા સ્વરૂપમાં જરૂરી ફેરફારો, જો સામે લાવવામાં આવે, તો તે ઇચ્છનીય રહેશે.તે જ સમયે, લગભગ એક મહિનાના સમય માટે સંપૂર્ણ બ્લેકઆઉટ મૂલ્યાંકનકારોને આવા ઉપયોગિતા સોફ્ટવેરની સુલભતાને મંજૂરી આપશે નહીં, જેણે તેમને મોટા સંકટમાં મૂકી દીધા છે.

૫૧. તે ઉદ્દેખ કરવો સંદર્ભની બહાર નહીં હોય કે આ અદાલતે ટી. ડી. એસ. હેઠળ કરવામાં આવેલી કપાતની બિન-જવાબદારીના કેસને ધ્યાનમાં લેતી વખતે આવકવેરાના વિભાગ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી કોમ્પ્યુટરાઈઝેશનની વ્યવસ્થામાં વિવિધ ખામીઓ શોધી કાઢી હતી.

૫૧.૧ વાઘજીભાઈ એસ. બિશ્નોઈ વિરુદ્ધ આવકવેરાના અધિકારી અને અન્ય એક [૨૦૧૩] ૩૬ ટેક્સમેનના કેસમાં નોંધાયેલા આ અદાલતના ચુકાદાના સંબંધિત ફકરાને ફરીથી રજૂ કરવું યોગ્ય રહેશે.કોમ ૩૭૧ (ગુજરાત), આ તબક્કે.

“૧૪.....તેનાથી વિપરીત, અમારો દ્રઢ અભિપ્રાય છે કે દરેક વિભાગમાં કોમ્પ્યુટરાઈઝેશનનો વાંધો આકારણી કરનારને સરળ પહોંચ પૂરી પાડવા અને સિસ્ટમને વધુ વ્યવહારુ અને પારદર્શક બનાવવા માટે છે.સોફ્ટવેર પ્રોગ્રામની કોઈ ખામી અથવા કોઈ વાસ્તવિક ભૂલની સ્થિતિમાં, વિભાગ પાસેથી એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તે ભૂલને સુધારીને આવી અજાણતાનો સ્વયંભૂ જવાબ આપે અને મૂલ્યાંકનકર્તાને અનુરૂપ રાહત આપે.તેના બદલે, જ્યારે તે આકારણીદાર દ્વારા સુધારાની અરજી અને અનુગામી સંદેશાવ્યવહાર દ્વારા વિભાગના ધ્યાનમાં લાવવામાં આવે છે, ત્યારે તેણે માત્ર ભૂલને સુધારવાનું પસંદ કર્યું નથી, પરંતુ આંતર વિભાગીય સંકલનના અભાવને કારણે આકારણીદારને તેના કાયદેસરના હક મેળવવા માટે આ અદાલતમાં ધકેલી દેવામાં આવ્યો છે.આ વલણ ચોક્કસપણે કોર્ટની તરફેણમાં નથી, કારણ કે વધુ પ્રતિભાવશીલ અને મુકદ્દમા કેન્દ્રિત પ્રણાલીની અપેક્ષા છે; ખાસ કરીને કોમ્પ્યુટરાઈઝેશનના યુગમાં.આ ઇલેક્ટ્રોનિક યુગમાં કરદાતાઓને અનુકૂળ શાસનનું વચન આપવામાં આવ્યું છે.બે વિભાગો વચ્ચે જરૂરી સંકલનના અભાવે, કરદાતાને એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ મોકલવાની અપેક્ષા રાખી શકાતી નથી.

૧૪.૧ આમ, ઉપરની ચર્ચા પરથી, તે ખૂબ જ સારી રીતે કહી શકાય કે પ્રતિવાદી નંબર ૨ કાયદાની કલમ ૧૫૪ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી તેની ફરજ નિભાવવામાં નિષ્ફળ ગયો છે. જ્યારે સત્તામંડળને એક સ્પષ્ટ ભૂલ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે તેણે કાયદાની કલમ ૧૫૪ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને મૂલ્યાંકનના આદેશમાં સુધારો કરવો જોઈતો હતો, જે વર્તમાન કેસમાં સત્તામંડળ ઉપયોગમાં લેવામાં નિષ્ફળ રહ્યું હતું અને પરિણામે, અરજદારને વર્તમાન અરજી દ્વારા આ અદાલતનો સંપર્ક કરવાની ફરજ પડી હતી.

અમે આવકવેરાના વિભાગની સત્તાવાર વેબસાઈટ પર આપવામાં આવેલી વિગતોની નોંધ લેવાથી પોતાને રોકી શક્યા નહીં, જે વિભાગમાં અત્યાર સુધી કોમ્પ્યુટરાઈઝેશનના વિસ્તરણ અને આ ક્ષેત્રમાં તેમના દ્રષ્ટિકોણને દર્શાવે છે. પ્રત્યક્ષ કરવેરાના વહીવટની કાર્યક્ષમતા અને અસરકારકતામાં સુધારો કરવા અને તેના વિવિધ પાસાઓ પર ડેટાબેઝ બનાવવા માટે, ઓક્ટોબર ૧૯૯૩માં સરકાર દ્વારા વ્યાપક કોમ્પ્યુટરાઈઝેશન કાર્યક્રમને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. કાર્યક્રમ અનુસાર, ત્રણ સ્તરીય પ્રણાલી પર કોમ્પ્યુટરાઈઝેશન હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું. સર્વોચ્ચ સ્તરે, ડેટા બેઝ જાળવવા અને વૈશ્વિક પ્રકૃતિની પ્રક્રિયા કાર્યને અમલમાં મૂકવા માટે મોટા કમ્પ્યુટર્સ

ધરાવતા રાષ્ટ્રીય કમ્પ્યુટર કેન્દ્ર (એનસીસી) ની કલ્પના કરવામાં આવી હતી.બીજા સ્તરે, પ્રાદેશિક ડેટાબેઝ જાળવવા અને પ્રાદેશિક પ્રક્રિયાની જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે મોટા કમ્પ્યુટરોથી સજ્જ ૩૬ પ્રાદેશિક કમ્પ્યુટર કેન્દ્રો (આર. સી. સી.) દેશભરમાં સ્થાપિત કરવાના હતા.તમામ આર. સી. સી. ને હાઇ સ્પીડ ડેટા કોમ્યુનિકેશન લાઇનો દ્વારા રાષ્ટ્રીય કોમ્પ્યુટરાઇઝેશન કેન્દ્ર સાથે જોડવાની હતી.ત્રીજા સ્તર પર, તમામ મૂલ્યાંકન અધિકારીઓના રૂમમાં કોમ્પ્યુટર સ્થાપિત કરવાના હતા અને તબક્કાવાર રીતે ડેટા/માહિતીના આદાનપ્રદાન માટે સંબંધિત પ્રાદેશિક કોમ્પ્યુટર કેન્દ્ર સાથે જોડવાના હતા.તદનુસાર, પ્રથમ તબક્કામાં, દિલ્હી, મુંબઈ અને ચેન્નાઈ શહેર પ્રદેશોને હાથ ધરવામાં આવ્યા હતા અને આંતર-શહેર અને આંતર-શહેર જોડાણ દ્વારા આર. સી. સી. સાથે જોડાયેલા અત્યાધુનિક હાર્ડવેર અને સોફ્ટવેર પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા.૩ આર. સી. સી. માં કોમ્પ્યુટર પ્રણાલીઓને સ્થિર કર્યા પછી, બીજા તબક્કામાં દેશના બાકીના ભાગોને આવરી લેતા અન્ય ૩૩ કેન્દ્રોનું કોમ્પ્યુટરાઇઝેશન હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું.

હાર્ડવેર અને સોફ્ટવેરની ખરીદી અને એપ્લિકેશન સોફ્ટવેરના વિકાસ/સ્થાપન સહિત કોમ્પ્યુટરાઇઝેશન પ્રોગ્રામના એકંદર

આયોજન અને અમલીકરણ માટે આવકવેરાના મહાનિર્દેશક [સિસ્ટમ્સ], {DIT [S], નવી દિલ્હીને મુખ્ય નોડલ અધિકારી બનાવવામાં આવ્યા હતા.વધુમાં, દરેક આર. સી. સી. ખાતે, આવકવેરાના મુખ્ય કમિશનર [સી. સી. આઈ. ટી.] એ ડી. આઈ. ટી. [એસ.] સાથે દેખરેખ અને સંકલન કરવાની જરૂર હતી.તેમને સી. આઈ. ટી. [કમ્પ્યુટર ઓપરેશન્સ] દ્વારા મદદ કરવામાં આવશે જે આર. સી. સી. ની કામગીરી પર દેખરેખ રાખશે.

બિન-યોજના ખર્ચ સમિતિ [સી. એન. ઇ.] દ્વારા મંજૂર કરાયેલ કોમ્પ્યુટરાઈઝેશન કાર્યક્રમના મુખ્ય ઉદ્દેશો હતા (એ) કરવેરાના વહીવટની કાર્યક્ષમતા અને અસરકારકતામાં સુધારો કરવો; (બી) માહિતીની સમયસર ઉપલબ્ધતા અને ઉપયોગ સુનિશ્ચિત કરવો; (સી) પ્રામાણિક કરદાતાઓ પર પાલનનો બોજ ઘટાડવો; (ડી) આવકવેરો અને પ્રક્રિયાઓના કરદાતાઓ સાથે ન્યાયી વ્યવહાર વધારવો; (ઈ) કરવેરાના કાયદાઓનું વધુ સારું અમલીકરણ સુનિશ્ચિત કરવું; (એફ) વ્યવસ્થાપનને સમયસર વિશ્વસનીય અને સચોટ માહિતી પૂરી પાડવી જેથી તેઓ કરવેરાના આયોજન અને કાયદામાં અને નિર્ણય લેવામાં પણ મદદ કરી શકે; (જી) કરવેરાનો

આધાર વિસ્તૃત કરવો; અને (જ) સમયાંતરે વહીવટી ખર્ચને સ્વીકાર્ય સ્તરે રાખવો.

૧૫.૧ આમ, આવકવેરાના વિભાગનું કોમ્પ્યુટરાઈઝેશન જ્યારે વ્યાપક વ્યવસાયિક પ્રક્રિયા રી-એન્જિનિયરિંગની કવાયતમાંથી પસાર થાય છે, ત્યારે એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે વિભાગો કરદાતાઓને અનુકૂળ શાસનની શરૂઆત કરવા માંગે છે તે વાસ્તવિકતા બની જાય છે. એક આદર્શ પરિવર્તનનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે કારણ કે કરદાતાઓની વસ્તી ઝડપથી વધી રહી છે, જે તમામ અનિવાર્ય ફેરફારો અને વહીવટના આધુનિકીકરણની શરૂઆત કરે છે.

૧૫.૨ જો સેન્ટ્રલાઈઝ્ડ પ્રોસેસિંગ સેન્ટર રિટર્ન પ્રોસેસિંગ, ખાતાઓ, રિફંડ, ડેટા સંગ્રહ વગેરે માટે છે, તો બેક ઓફિસ અને ફ્રન્ટ ઓફિસ વચ્ચે કામની વહેંચણીના અભાવને કારણે કરદાતાની મુશ્કેલીઓમાં વધારો થાય છે, અને તે પણ, વાસ્તવિક ભૂલ તરફ ધ્યાન દોર્યા પછી, ગંભીર પુનરાવર્તનની અપેક્ષા છે.”

૫૧.૩ વાઘજીભાઈ એસ. બિશ્નોઈ વિરુદ્ધ આવકવેરાના અધિકારીના ચુકાદામાં પ્રતિબિંબિત થયેલા આઈટી વિભાગના કોમ્પ્યુટરાઈઝેશન કાર્યક્રમના મુખ્ય

ઉદ્દેશોમાંનો એક અને બીજો (ઉપરોક્ત) કર વહીવટની કાર્યક્ષમતા અને અસરકારકતામાં સુધારો કરવાનો અને કરદાતાને અનુકૂળ શાસનનો પ્રારંભ કરીને કરવેરાના કાયદાઓનું વધુ સારું અમલીકરણ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.જો કોમ્પ્યુટરાઇઝેશનથી જ તમામ સંબંધિત લોકોને વાસ્તવિક મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડ્યો હોય, તો સીબીડીટીએ તેની વૈધાનિક સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને તમામ સંબંધિત લોકોની વારંવારની વિનંતીઓ પર ધ્યાન આપવું જોઈએ.

પર. આ તબક્કે એ સ્પષ્ટ કરવું જરૂરી છે કે છેલ્લા ત્રણ દાયકામાં કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ ટીએઆરની જરૂરિયાત ફરજિયાત કરવામાં આવી ત્યારથી, ટીએઆર અને આઈટીઆર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ ક્યારેય વિરોધાભાસી રહી નથી.વર્તમાન અરજીઓને જન્મ આપતી ખૂબ જ વિચિત્ર પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ છે અને નિયત તારીખે અથવા તે પહેલાં ટી. એ. આર. મેળવવાની અથવા રજૂ કરવાની જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં તમામ સંબંધિત લોકોની મુશ્કેલીને સમજીને મહેસૂલ વિભાગે ટી. એ. આર. રજૂ કરવાની અથવા પ્રાપ્ત કરવાની તારીખ ૩૦ નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી લંબાવવા માટે કાયદાની કલમ ૧૧૮ની જોગવાઈનો યોગ્ય રીતે ઉપયોગ કર્યો છે.

પ૩. સીબીડીટી કાયદા હેઠળ તેની સત્તાઓ મેળવે છે જે બોર્ડને સમયાંતરે આવા આદેશો, સૂચનાઓ અને નિર્દેશો અન્ય આવકવેરાના અધિકારીઓને જો

કાયદાના યોગ્ય વહીવટ માટે અનુકૂળ અને જરૂરી જણાય તો જારી કરવાનો આદેશ આપે છે. કાયદાની કલમ ૧૧૮ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી સત્તાઓની વ્યાપકતાને પૂર્વગ્રહ વિના, સીબીડીટી પાસે કલમની કોઈપણ જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ આપીને કોઈપણ વર્ગ અથવા વર્ગના કેસોના સંદર્ભમાં સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશો પસાર કરવાની ચોક્કસ સત્તાઓ પણ છે, જેમાં કાયદાની કલમ ૧૩૮ પણ સામેલ છે. જો બોર્ડનો અભિપ્રાય હોય કે જાહેર હિતમાં આવું કરવું જરૂરી છે, તો તે કરો. કોઈપણ કિસ્સામાં અથવા કેસોના વર્ગમાં વાસ્તવિક મુશ્કેલી ટાળવા માટે, સીબીડીટી જો સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા ઈચ્છનીય અને અનુકૂળ માને છે, તો તે આ કાયદાના યોગ્ય વહીવટ માટે આવા આદેશો, સૂચનાઓ અને નિર્દેશો જારી કરી શકે છે. આ કાયદાના અમલીકરણમાં રોકાયેલા આવા તમામ સત્તાવાળાઓ તેનું પાલન કરે તેવી અપેક્ષા છે. પ્રકરણ IV અથવા પ્રકરણ VIA ની કોઈપણ જોગવાઈઓમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ જરૂરિયાતને પણ સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશો દ્વારા કોઈપણ કિસ્સામાં અથવા કેસોના વર્ગમાં વાસ્તવિક મુશ્કેલી ટાળવા માટે CBDT દ્વારા હળવી કરી શકાય છે. તેથી, આ જોગવાઈ સીબીડીટીને આવકના કોઈપણ વર્ગ અથવા કેસોના વર્ગના સંદર્ભમાં જ્યારે પણ તેને જરૂરી અથવા અનુકૂળ લાગે ત્યારે સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશો પસાર કરવાની ખૂબ જ વ્યાપક સત્તા આપે છે. આવું કરવા માટે માત્ર જાહેર હિત જ નહીં, પરંતુ કોઈ

ચોક્કસ કેસ અથવા કેસના વર્ગમાં વાસ્તવિક મુશ્કેલીઓને ટાળવા માટે પણ આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

૫૪. હાથ પરની બાબતો તરફ પાછા ફરતા, એક ખૂબ જ વિચિત્ર પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ છે જે બોર્ડને કરવામાં આવેલી રજૂઆતો દ્વારા કરદાતાને અને કરવેરા સલાહકારોને પણ વાસ્તવિક મુશ્કેલી દર્શાવતી છે, સીબીડીટી તરફથી આવી વિનંતી પર વિચાર કરવો અને છૂટછાટ દ્વારા સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો ઈચ્છનીય અને અનુકૂળ હોત.જે માંગ કરવામાં આવી છે તે એ છે કે ટેક્સ રિટર્ન ફાઇલ કરવાની નિયત તારીખને ટી. એ. આર. ફાઇલ કરવા સાથે સુસંગત બનાવવી અને કરવેરાની વસૂલાતના મુદ્દાને જોખમમાં મૂક્યા વિના, નિયત તારીખ લંબાવવાની જોગવાઈમાં છૂટછાટ આપવાની આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો અશક્ય ન હતો.

૫૫. કાયદાની કલમ ૧૧૯ હેઠળ ઉપયોગ કરી શકાય તેવી સીબીડીટીની સત્તાઓની તપાસ કરતી વખતે, અલબત્ત, કેટલાક અન્ય સંદર્ભમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે આ રીતે ચુકાદો આપ્યો છે અને અવલોકન કર્યું છે:

“૯. આ પરિપત્રોની સ્થિતિ શું છે?આવકવેરાના કાયદા, ૧૯૬૧ની કલમ ૧૧૯ (૧) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, "કેન્દ્રીય પ્રત્યક્ષ

કરવેરા બોર્ડ, સમયાંતરે, આ કાયદાના યોગ્ય વહીવટ માટે અન્ય આવકવેરાના અધિકારીઓને આવા આદેશો, સૂચનાઓ અને નિર્દેશો જારી કરી શકે છે અને આવા સત્તાવાળાઓ અને આ કાયદાના અમલીકરણમાં કાર્યરત અન્ય તમામ વ્યક્તિઓ બોર્ડના આવા આદેશો, સૂચનાઓ અને નિર્દેશોનું પાલન કરશે અને તેનું પાલન કરશે.પરંતુ આવા કોઈ આદેશો, સૂચનાઓ અથવા નિર્દેશો જારી કરવામાં આવશે નહીં (ક) જેથી કોઈ આવકવેરાના સત્તામંડળને કોઈ ચોક્કસ આકારણી કરવાની અથવા કોઈ ચોક્કસ કેસનો ચોક્કસ રીતે નિકાલ કરવાની જરૂર પડે:અથવા (બી) અપીલ સહાયક કમિશનરના અપીલ કાર્યોના અમલમાં તેમની વિવેકબુદ્ધિમાં દખલ કરવા માટે.પેટા-કલમ (૧) માં નિર્ધારિત બોર્ડની સત્તાની વ્યાપકતાને પૂર્વગ્રહ વિના કલમ ૧૧૮ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ મૂલ્યાંકનના કાર્યના યોગ્ય અને કાર્યક્ષમ સંચાલનના હેતુથી બોર્ડને ચોક્કસ સત્તા આપવામાં આવી છે, જેમાં મૂલ્યાંકન સંબંધિત કાર્યમાં અનુસરવાની માર્ગદર્શિકા, સિદ્ધાંતો અથવા પ્રક્રિયાઓ તરીકે, નિર્દેશો અથવા સૂચનાઓ નિર્ધારિત કરતા, આવકના કોઈપણ વર્ગ અથવા કેસોના વર્ગના સંદર્ભમાં સમયાંતરે સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશો બહાર પાડવામાં આવે છે.આવી સૂચનાઓ ત્યાં નિર્દિષ્ટ કરેલી કલમોની કોઈપણ જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ આપીને અથવા અન્યથા હોઈ શકે

છે.આમ બોર્ડ પાસે, અન્ય બાબતોની સાથે, કાયદાની કઠોરતાને ઓછી કરવાની અને આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૧૧૯ હેઠળ તેની વૈધાનિક સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને પરિપત્રો બહાર પાડીને તેની જોગવાઈઓનું વાજબી અમલીકરણ સુનિશ્ચિત કરવાની સત્તા છે, જે કાયદાના વહીવટમાં સત્તાવાળાઓ માટે બંધનકર્તા છે. જોકે, કલમ ૧૧૯ (૨) (એ) હેઠળ, તેમાં વિચારેલા પરિપત્રો કરદાતા માટે પ્રતિકૂળ ન હોઈ શકે.આમ, જે સત્તાધિકારી આ કાયદા હેઠળ પોતાના લાભ માટે સત્તાનો ઉપયોગ કરે છે, તેને કાયદાની કઠોરતામાં છૂટ આપીને અથવા કલમ ૧૧૯માં નિર્ધારિત અન્ય સ્વીકાર્ય રીતભાતમાં તેનો ઉપયોગ કરવાની જરૂર પડે ત્યારે તેનો લાભ છોડવાનો અધિકાર આપવામાં આવે છે.મૂલ્યાંકનના કાર્યના ન્યાયી, યોગ્ય અને કાર્યક્ષમ સંચાલનના હેતુ માટે અને જાહેર હિતમાં સત્તા આપવામાં આવે છે.તે રાજકોષીય કાયદાના યોગ્ય વહીવટ માટે બોર્ડને આપવામાં આવેલી લાભદાયી સત્તા છે જેથી કરદાતાઓને અનુચિત મુશ્કેલીઓ ન થાય અને રાજકોષીય કાયદાઓ યોગ્ય રીતે લાગુ થઈ શકે.જે મુશ્કેલ કેસોને યોગ્ય રીતે વર્ગ સાથે સંકળાયેલા તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાય છે, આમ કરવેરા અધિકારીઓ પર બંધનકર્તા પરિપત્રો બહાર પાડીને કાયદામાં છૂટછાટનો લાભ આપી શકાય છે.”

૫૫.૧ આમ સર્વોચ્ચ અદાલતે ધાર્યું છે કે બોર્ડને આપવામાં આવેલી સત્તાઓ નાણાકીય કાયદાના યોગ્ય વહીવટ માટે ઉપયોગમાં લેવા માટે ફાયદાકારક છે જેથી કરદાતાઓને અનુચિત મુશ્કેલી ન થાય.તેનો હેતુ મૂલ્યાંકનના કાર્ય અને જાહેર હિતના ન્યાયી, યોગ્ય અને કાર્યક્ષમ વ્યવસ્થાપનનો છે.

૫૬. એવું નથી કે મહેસૂલ આઈટીઆર દાખલ કરવામાં ટીએઆરના મહત્વપૂર્ણ મહત્વ અને ટીએઆરની સહાય વિના દાખલ કરવામાં આવેલા તમામ ટેક્સ રિટર્નમાં ભવિષ્યમાં ઊભી થઈ શકે તેવી સંભવિત ગૂંચવણો અને વાસ્તવિક મુશ્કેલીઓ પ્રત્યે જાગૃત નથી, તેમ છતાં, બે મહિનાના સમયગાળા માટે કરવેરાની વસૂલાત ન થવી અને સ્વ-મૂલ્યાંકન કરેલ કર ચૂકવવામાં ન આવે તો બે મહિનાના સમયગાળા માટે વ્યાજની દ્રષ્ટિએ ૨૨૦ કરોડ રૂપિયાનું સંભવિત નુકસાન, સીબીડીટીના ફાઉન્ડેશનમાં આવા વિસ્તરણને નકારી કાઢવાના કારણો તરીકે સ્પષ્ટપણે દેખાય છે.આઈ. ટી. આર. ફાઈલ કરવા અને 'નિયત તારીખ' માં ટી. એ. આર. નો તફાવત રજૂ કરવાના હેતુથી સંભવતઃ ઘણા કરદાતાઓ ટી. એ. આર. ની સહાય વિના આઈ. ટી. આર. ફાઈલ ન કરવા તરફ દોરી શકે છે અને તેથી વળતર દાખલ કરવામાં આવા વિલંબ માટે કાયદાની જોગવાઈ હેઠળ વ્યાજ મેળવવાનો ખૂણો મહેસૂલ દ્વારા ચૂકી ગયો ન હોત.મહેસૂલ ચોક્કસપણે કરવેરાની વસૂલાત તેમજ વસૂલવામાં આવેલા કરવેરા પરના વ્યાજની સંભવિત ખોટ બંનેના હિતોનું રક્ષણ કરી શકે છે, મહેસૂલને તેની

પોતાની ભૂલ અથવા વિલંબનો લાભ લેવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી, ગુકસાનના વિસ્તૃત આંકડાઓ રજૂ કરીને અને તે રીતે કાર્યક્ષમ વ્યવસ્થાપનની જરૂરિયાતની સંપૂર્ણ અવગણના કરીને વળતર મોડું દાખલ કરવા માટે વ્યાજ મેળવવાની પ્રક્રિયામાં પણ.

૫૭. અહીં ઉપર ચર્ચા કરાયેલા તથ્યાત્મક માળખાની પૃષ્ઠભૂમિમાં, ટી. એ. આર. દાખલ કરવાની તારીખ સાથે સુસંગત તારીખ લંબાવવાની અપેક્ષાઓ કાયદેસર અને ન્યાયી છે.એક તરફ મહેસૂલ વિભાગે વર્ષ ૧૯૮૪ના પરિપત્રની ચર્ચા કરતી વખતે ઉદ્દેખિત ટીએઆરના ઉદ્દેશ અને મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો, જ્યારે હિતધારકોની વિનંતીને ટકાવી ન રાખી શકાય, ત્યારે પ્રક્રિયામાં મહત્વપૂર્ણ મહત્વના અન્ય તમામ વિચારોને અવગણીને કરવેરાની વસૂલાતમાં વિલંબના કારણોને છુપાવવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

૫૮. આવકનું વળતર દાખલ કરવામાં વિલંબને કારણે જે પરિણામો આવશે તે પણ કોર્ટ માટે આવી વિનંતી પર વિચાર કરવાના પરિબળો છે.એ હકીકતથી વાકેફ હોવાથી કે મેન્ડમસની રિટ, જે અત્યંત વિશેષાધિકાર રિટ છે, તે કોઈપણ સત્તાવાર ફરજોના અધિકારીઓને દબાણ કરવાના હેતુ માટે છે, જે સત્તાવાર રીતે કાયદા દ્વારા ચાર્જ કરવામાં આવે છે તે કાં તો તેનો ઈનકાર કરે છે અથવા તે કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે, મેન્ડમસની રિટનો ઉપયોગ કરવો જરૂરી છે જાહેર હેતુ

માટે, ખાસ કરીને જ્યારે પક્ષ પાસે અન્ય કોઈ ઉપાય ઉપલબ્ધ ન હોય.તે અનિવાર્યપણે ન્યાયને પ્રોત્સાહન આપવા માટે રચાયેલ છે.

૫૯. સર્વોચ્ચ અદાલતે સચિવ, કન્નૌર જિલ્લા મુસ્લિમ શૈક્ષણિક સંગઠન, કરીમ્બમ વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય અને અન્યોના કેસમાં (૨૦૧૦) ૬ એસ. સી. સી. ૩૭૩ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જ્યારે આદેશની રિટના મહત્વ પર ભાર મૂક્યો હતો અને તેની લાગુતા આ રીતે અવલોકન કર્યું હતું:

“૨૯. રિટ પિટિશનને રદ કરતી વખતે માનનીય ઉચ્ચ અદાલતે માન સાથે, મેન્ડમસની રિટનો મર્યાદિત દૃષ્ટિકોણ લીધો હતો.મેન્ડમસની રિટ મૂળરૂપે રોયલ ઓથોરિટી પર આધારિત એક સામાન્ય કાયદાકીય ઉપાય હતો.ઇંગ્લેન્ડમાં, વિવિધ પ્રકારના કેસોમાં ન્યાયની નિષ્ફળતાને રોકવા માટે જાહેર કાયદામાં રિટનો વ્યાપક ઉપયોગ થાય છે.ઇંગ્લેન્ડમાં આ રિટ એક વિશેષાધિકાર રિટ હતી અને હજુ પણ છે.અમેરિકામાં તે એક રિટ ઓફ રાઈટ છે.(એસ. એસ. મેરિલ, શિકાગો, ટી. એચ. ફ્લડ એન્ડ કંપની દ્વારા મેન્ડમસનો કાયદો, ૧૮૯૨, પેરા ૬૨, પાનું ૭૧).

૩૦. આ રિટ વિશે, એસએ ડી સ્મિથે 'જ્યુડિશિયલ રિવ્યૂ ઓફ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ એક્શન', બીજી આવૃત્તિ, પૃષ્ઠ ૩૭૮ અને ૩૭૯ માં

જણાવ્યું હતું કે આ રિટ ન્યાયની નિષ્ફળતા અને પોલીસની ખામીથી અવ્યવસ્થાને રોકવા માટે તૈયાર કરવામાં આવી હતી અને તેનો ઉપયોગ ચોક્કસ ફરજ બજાવવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો.૧૭૬૨માં આ રિટ વિશે લોર્ડ મેન્સફિલ્ડે અવલોકન કર્યું હતું કે 'ભૂતકાળની સદીમાં તે વિષયના લાભ અને ન્યાયની પ્રગતિ માટે ઉદારતાથી હસ્તક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો'.

૩૧. આ રિટ વિશે લોર્ડ મેન્સફિલ્ડના ચોક્કસ અવલોકનો વેડની 'વહીવટી કાયદો, દસમી આવૃત્તિ' માં ટાંકવામાં આવ્યા છે અને તે અવલોકનો હજુ પણ મેન્ડમસના અવકાશને સમજવામાં સુસંગત છે. તે અવલોકનો નીચે ટાંકવામાં આવ્યા છે:—

"તે ન્યાયની નિષ્ફળતા અને પોલીસની ખામીથી અવ્યવસ્થાને રોકવા માટે રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.તેથી તેનો ઉપયોગ એવા તમામ પ્રસંગો પર થવો જોઈએ જ્યાં કાયદાએ કોઈ ચોક્કસ ઉપાય સ્થાપિત કર્યો નથી, અને જ્યાં ન્યાય અને સારી સરકારમાં એક હોવો જોઈએ.આ બાબતની કિંમત, અથવા જાહેર પોલીસ માટે તેના મહત્વની માત્રા, નિષ્ઠાપૂર્વક તોલવામાં આવતી નથી.જો કોઈ અધિકાર હોય અને અન્ય કોઈ ચોક્કસ ઉપાય ન હોય, તો આને નકારી ન શકાય.પ્રવચનો,

કારકુન, સેક્સટોન્સ અને સફાઈ કામદારોને પ્રવેશ આપવા માટે અને સી., એલ્ડરમેનને અગ્રતામાં પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે, નીચલી અદાલતમાં પ્રેક્ટિસ કરવા માટે વકીલ, અને સી. "(એચડબલ્યુઆર વેડ અને સીએફ ફોર્સિથ:વહીવટી કાયદો, ૧૦મી આવૃત્તિ, પાનું ૫૨૨-૨૩).

૩૨. જ્યુડિશિયલ રિવ્યૂ, સિક્સ્થ એડિશનમાં ડી સ્મિથે લોર્ડ મેન્સફિલ્ડના યોગદાનને પણ સ્વીકાર્યું છે, જેના કારણે રીટ ઓફ મેન્ડમસ પર કાયદાનો વિકાસ થયો હતો.આર વિરુદ્ધ બ્લૂર, (૧૭૬૦) ૨ બરમાં લોર્ડ મેન્સફિલ્ડનું ભાષણ નીચે મુજબ છે:

"પોતાના દરબારમાં બેસીને પોલીસની દેખરેખ રાખવા અને આ દેશની શાંતિ જાળવવા માટે પોતે રાજા તરફથી એક વિશેષાધિકાર રિટ વહે છે. (ડી સ્મિથની ન્યાયિક સમીક્ષા છઠ્ઠી આવૃત્તિ, સ્વીટ અને મેક્સવેલ પાનું ૭૮૫ પેરા ૧૫ જુઓ.૦૩૬.

૩૩. લગભગ એક સદી પહેલાં, જે. હાર્લિંગે રેક્સ વિરુદ્ધ ધ જસ્ટિસ ઓફ ડેનબીઘશાયર, (૧૮૦૩) ૪ પૂર્વ, ૧૪૨, ધ કિંગ વિરુદ્ધ ધ

રિવાઈઝિંગ બેરિસ્ટર વગેરેમાં અવલોકનો ટાંક્યા હતા.સંબંધિત અવલોકનો આ પ્રમાણે છે:

".....ભૂલ અને ગેરવહીવટ માટે આ મહાન બંધારણીય ઉપાયને લાગુ ન કરવાના કારણો શોધવા માટે ચપલ બનવાને બદલે, અમે વિચારીએ છીએ કે દરેક કિસ્સામાં તેને લાગુ કરવા માટે જાગૃત રહેવું એ અમારી ફરજ છે, જેના માટે કોઈપણ વાજબી રચના દ્વારા તેને લાગુ કરી શકાય છે.

૩૪. અહેવાલના કે. બી. પાનું ૫૩૧ પર, ચેનલ, જે. એ મેન્ડમસ વિશે કહ્યું:

"તે સૌથી ઉપયોગી અધિકારક્ષેત્ર છે જે આ અદાલતને સક્ષમ બનાવે છે.

લડાઈની ભૂલો સેટ કરવા માટે ".

૩૫. દ્વારકા નાથ વિરુદ્ધ આવકવેરાના અધિકારી, વિશેષ વર્તુળ, ડી વોર્ડ, કાનપુર અને અન્ય-એ. આઈ. આર. ૧૯૬૬ એસ. સી. ૮૧ કેસમાં, આ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે કલમ ૨૨૬

હેઠળ હાઈકોર્ટના અધિકારક્ષેત્ર પર ટિપ્પણી કરતા અભિપ્રાય આવ્યો હતો કે આ કલમ ઇરાદાપૂર્વક વ્યાપક ભાષામાં જોડવામાં આવી છે જેથી તે હાઈકોર્ટને 'જ્યારે પણ અન્યાય થાય ત્યાં સુધી પહોંચવાની' વ્યાપક સત્તા પ્રદાન કરે.ચુકાદો આપતા ન્યાયમૂર્તિ સુબ્બા રાવે (તે સમયે તેમના સ્વામી તરીકે) એવું માન્યું હતું કે બંધારણમાં સત્તાના સ્વરૂપનું વર્ણન કરવા માટે આટલી વ્યાપક ભાષાનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.વિદ્વાન ન્યાયાધીશે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે ઉચ્ચ અદાલત ઇંગ્લેન્ડમાં સમજાય છે તેમ વિશેષાધિકાર રિટની પ્રકૃતિમાં રિટ જારી કરી શકે છે; પરંતુ વિદ્વાન ન્યાયાધીશે ઉમેર્યું હતું કે ભારતમાં આ રિટનો અવકાશ "પ્રકૃતિ" અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરીને વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યો છે.

૩૬. વિદ્વાન ન્યાયાધીશે તે ખૂબ જ સ્પષ્ટ કર્યું કે ઉપરોક્ત અભિવ્યક્તિ ભારતમાં જારી કરી શકાય તેવી રિટને ઇંગ્લેન્ડની રિટ સાથે સરખાવતી નથી પરંતુ તેમાંથી માત્ર એક સામ્યતા મેળવે છે.વિદ્વાન ન્યાયાધીશ પછી સમગ્ર સ્થિતિને નીચે પ્રમાણે સ્પષ્ટ કરે છે:

"જ.....તે ઉચ્ચ અદાલતોને આ દેશની વિશિષ્ટ અને જટિલ જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે રાહતને ઢાળવામાં સક્ષમ બનાવે છે.બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયની સત્તાના અવકાશને અંગ્રેજી અદાલતોની વિશેષાધિકારો બહાર પાડવાની સત્તા સાથે સરખાવવાનો કોઈપણ પ્રયાસ એ છે કે ઇંગ્લેન્ડ જેવા તુલનાત્મક રીતે નાના દેશમાં એકાત્મક સ્વરૂપની સરકારમાં વર્ષોથી વધેલા બિનજરૂરી પ્રક્રિયાગત પ્રતિબંધોને ભારત જેવા વિશાળ દેશમાં સંઘીય માળખા હેઠળ કાર્યરત કરવા માટે રજૂ કરવામાં આવે.આવા બાંધકામ લેખના હેતુને જ હરાવે છે "

૩૭. આ અદાલત દ્વારા જે. આર. રઘુપતિ વગેરે વિરુદ્ધ આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય-એ. આઈ. આર. ૧૯૮૮ એસ. સી. ૧૬૮૧ માં પણ આ જ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો હતો.બેન્ચ વતી બોલતા, ન્યાયમૂર્તિ એ. પી. સેને ઇંગ્લેન્ડમાં વહીવટી કાયદાના વલણનું વિસ્તૃત વિશ્લેષણ કર્યા પછી, પાનું ૧૬૯૭ પર ફરરા (૨૯) માં તેમના લોર્ડશિપનો અભિપ્રાય આપ્યો હતો:

"૩૦.ઉપરોક્ત મોટાભાગની ચર્ચા ઓછી અથવા શૈક્ષણિક હિતની છે કારણ કે બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ યોગ્ય રિટ, નિર્દેશ અથવા

આદેશ આપવા માટે ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો અધિકારક્ષેત્ર પ્રાચીન અવરોધોને આધિન નથી જેના પર ઇંગ્લેન્ડમાં વિશેષાધિકાર રિટ જારી કરવામાં આવી હતી.મોટાભાગના કેસો જેમાં અંગ્રેજી અદાલતોએ અગાઉ વિશેષાધિકારની ક્વાયતની કાયદેસરતા પસાર કરવાની તેમની મર્યાદિત સત્તાનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો તે એવા સમયે નક્કી કરવામાં આવ્યા હતા જ્યારે અદાલતોએ મંત્રીમંડળની વૈધાનિક વિવેકબુદ્ધિની સમીક્ષા કરવાની તેમની ક્ષમતા અંગે સામાન્ય રીતે મર્યાદિત દૃષ્ટિકોણ અપનાવ્યો હતો.પેડફિલ્ડના કેસમાં હાઉસ ઓફ લોર્ડ્સનો નિર્ણય (૧૯૬૮ એસી ૯૯૭) હસ્તક્ષેપવાદી ન્યાયિક વલણના ઉદભવને ચિહ્નિત કરે છે જેણે તાજેતરના ઘણા ચુકાદાઓની લાક્ષણિકતા દર્શાવી છે.

૩૮. ભારતીય જીવન વીમા નિગમ વિરુદ્ધ એસ્કોર્ટ્સ લિમિટેડ અને અન્યોના કેસમાં આ અદાલતના બંધારણીય ખંડપીઠે આપેલા ચુકાદામાં, [(૧૯૮૬) ૧ એસ. સી. સી. ૨૬૪]:(એ. આઈ. આર. ૧૯૮૬ એસ. સી. ૧૩૭૦), આ અદાલતે એ જ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે બંધારણ અને વહીવટી કાયદામાં, ભારતમાં કાયદો ઇંગ્લેન્ડમાં કાયદાથી આગળ છે (પેરા ૧૦૧, પાનું ૩૪૪).

૩૯. આ અદાલતે ઘણા નિર્ણયોમાં મેન્ડમસની રિટનો પણ ખૂબ જ વ્યાપક દૃષ્ટિકોણ લીધો છે.ભારતના નિયંત્રક અને મહાલેખા પરીક્ષક, જ્ઞાન પ્રકાશ, નવી દિલ્હી અને અન્ય વિરુદ્ધ કે. એસ. જગન્નાથન અને અન્ય-(એ. આઈ. આર. ૧૯૮૭ એસ. સી. ૫૩૭) ના કેસમાં, આ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે આ ઉપાયની શ્રેણીને સમજાવવા માટે હેલ્સબરીના ઇંગ્લેન્ડના કાયદાઓ, ચોથી આવૃત્તિ, ખંડ I ફકરા ૮૯ નો ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને મેન્ડમસની અસરકારકતા વિશે હેલ્સબરીના નીચેના ફકરાને મંજૂરી સાથે ટાંક્યા હતા:

"૮૯.મેન્ડમસની પ્રકૃતિ:- તે ન્યાયની ખામીઓને દૂર કરવા માટે છે અને તે મુજબ તે જારી કરશે, તે અંત સુધી કે જ્યાં કોઈ ચોક્કસ કાનૂની અધિકાર હોય અને તે અધિકારને લાગુ કરવા માટે કોઈ ચોક્કસ કાનૂની ઉપાય ન હોય તેવા તમામ કેસોમાં ન્યાય થઈ શકે છે, અને તે એવા કિસ્સાઓમાં જારી કરી શકે છે કે જ્યાં વૈકલ્પિક કાનૂની ઉપાય હોવા છતાં નિવારણની તે રીત ઓછી અનુકૂળ ફાયદાકારક અને અસરકારક છે.(અહેવાલના પરિચ્છેદ ૧૯, પાન ૫૪૬ જુઓ)

પરિચ્છેદ ૨૦ માં, અહેવાલના તે જ પૃષ્ઠમાં, આ અદાલતે આગળ કહ્યું:

"૨૦.....અને યોગ્ય કિસ્સામાં, સંબંધિત પક્ષોને થતા અન્યાયને રોકવા માટે, કોર્ટ પોતે આદેશ પસાર કરી શકે છે અથવા નિર્દેશો આપી શકે છે જે સરકાર અથવા જાહેર સત્તામંડળે યોગ્ય રીતે અને કાયદેસર રીતે તેની વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યો હોત તો તેને પસાર કરવો અથવા આપવો જોઈતો હતો.

૪૦. ત્યારબાદના ચુકાદામાં પણ શ્રી અનાદી મુક્ત સદગુરુ શ્રી મુક્તાજી વંદાસજીસ્વામી સુવર્ણ જયંતી મહોત્સવ સ્મારક ટ્રસ્ટ અને અન્યો વિરુદ્ધ વી. આર. રુદાની અને અન્યો-એ. આઈ. આર. ૧૯૮૯ એસ. સી. ૧૬૦૭ માં, આ અદાલતે મંડામોના કાયદાના વિકાસની તપાસ કરી હતી અને નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

"૨૨.....અમલમાં મૂકવાની ફરજ કાયદા દ્વારા લાદવામાં આવી નથી તે આધાર પર આદેશને નકારી શકાય નહીં.આ કાયદાના વિકાસ પર ટિપ્પણી કરતા, પ્રોફેસર ડી સ્મિથ જણાવે છે:"આદેશ દ્વારા અમલમાં મૂકવા માટે જાહેર ફરજ કાયદા દ્વારા લાદવામાં આવે તે જરૂરી નથી.ચાર્ટર સામાન્ય કાયદો, રિવાજ અથવા તો કરાર દ્વારા લાદવામાં આવેલી ફરજ માટે તે પૂરતું હોઈ શકે છે.(વહીવટી અધિનિયમની

ન્યાયિક સમીક્ષા ચોથી આવૃત્તિ. પી. ૫૪૦).અમે આ દ્રષ્ટિકોણથી સહમત છીએ.લોકોના અધિકારોને અસર કરતી સંસ્થાઓની ઝડપથી વિસ્તરી રહેલી ભૂલભુલામણી પર ન્યાયિક નિયંત્રણને પાણી-ચુસ્ત ડબ્બામાં ન મૂકવું જોઈએ.તે પરિવર્તનશીલ સંજોગોની જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે લવચીક રહેવું જોઈએ.મેન્ડમસ એ એક ખૂબ જ વ્યાપક ઉપાય છે જે 'જ્યાં પણ અન્યાય જોવા મળે ત્યાં પહોંચવા માટે' સરળતાથી ઉપલબ્ધ હોવો જોઈએ.કલમ ૨૨૬ હેઠળ તે રાહત આપવાના માર્ગમાં તકનીકીતાઓ આવવી જોઈએ નહીં.તેથી, અમે રિટ પિટિશનની જાળવણીક્ષમતા પર અપીલકર્તાઓ માટે વિનંતી કરાયેલ દલીલને નકારી કાઢીએ છીએ.(પાન ૧૬૧૩ પેરા ૨૧ જુઓ).”

૬૦. અહીં ઉપરના નિર્ણયમાં વિગતવાર રિટ અધિકારક્ષેત્રના અવકાશને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અરજીઓ વિચારણા પાત્ર છે.ઉપલબ્ધ કોઈ ઉપાયની ગેરહાજરીમાં, ન્યાયના મોટા હેતુ માટે બોર્ડ દ્વારા ફાયદાકારક સત્તાઓનો ઉપયોગ ન કરવા સામે હિતધારકો માટે ઘણું ઓછું અસરકારક, સંજોગોની જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે રિટ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ અનિવાર્ય બની ગયો છે.

૬૧. અહીં, અમે નોંધ્યું છે કે ૨૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ કરવામાં આવેલી રજૂઆત પછી, સીબીડીટી આઈટીઆર દાખલ કરવાની મુદત લંબાવવાની અને

તેને ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી લંબાવી શકાય તેવી વિનંતી સ્વીકારીને અથવા નકારીને આવી રજૂઆતનો જવાબ આપી શક્યું હોત.સામાન્ય રીતે, આવા સંજોગોમાં, કોર્ટ સત્તામંડળને રજૂઆત પર વિચાર કરવા અને ચોક્કસ આદેશ પસાર કરવા નિર્દેશ આપશે.સમયની અવરોધોને ધ્યાનમાં રાખીને, વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ ૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૪ ના રોજ સમાપ્ત થઈ રહી છે અને જ્યારે પ્રતિવાદી બોર્ડે તેનો જવાબ ન આપવાનું પસંદ કર્યું છે, પરંતુ પછીથી આ અદાલત સમક્ષ કોઈ અનિશ્ચિત શરતોમાં લેખિતમાં ટિપ્પણીઓ રજૂ કરીને, તેણે આવી વિનંતીને અસ્વીકાર્ય ગણાવી છે અને અરજદારો દ્વારા કરવામાં આવેલી તમામ ફરિયાદો ટકાઉ નથી તેવા આધારે તેનો ઇનકાર કરવાનું પસંદ કર્યું છે.તેથી, જાહેર હિતના મોટા કારણને ધ્યાનમાં રાખીને અને ન્યાયને પ્રોત્સાહન આપવાની જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના જાહેરનામામાં આપવામાં આવેલી જોગવાઈ મુજબ, આવકનું વળતર દાખલ કરવાની તારીખ ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી લંબાવવા માટે સીબીડીટીને નિર્દેશ કરતી આદેશની રિટનો ઉપયોગ કરવાનું પસંદ કર્યું છે, જે ટીએઆર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ છે.

૬૨. આવા વિસ્તરણને એવી લાયકાત સાથે મંજૂર કરવાની જરૂર છે કે તે કલમ ૨૩૪એ હેઠળ વ્યાજ ન વસૂલવામાં પરિણમી શકે. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, ટેક્સ રિટર્ન ફાઇલ કરવાનો સમયગાળો લંબાવતી વખતે અને અન્ય તમામ

જોગવાઈઓ માટે આવા વિસ્તરણનો લાભ આપતી વખતે, જો બોર્ડ ૧.૧૦.૨૦૧૪ થી શરૂ થતાં સમયગાળા માટે આવકનું રિટર્ન ફાઈલ કરવાની વાસ્તવિક તારીખ સુધી પસંદ કરે તો, વિલંબિત રિટર્ન ફાઈલ કરવા માટે કલમ ૨૩૪A હેઠળ વસૂલવામાં આવતા વ્યાજને હજુ પણ વસૂલવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે. આ જોગવાઈઓ હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલા કરદાતાઓ જો ૩૦મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૪ના રોજ અથવા તે પહેલાં કરવેરાની રકમ ચૂકવવાનું પસંદ કરે છે, તો ૩૦મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૪ પછી વળતર ભર્યું હોવા છતાં કોઈ પણ સંજોગોમાં વ્યાજ વસૂલવામાં આવશે નહીં.

૬૩. આ મહેસૂલને સંભવિત ગુકસાન સામે જરૂરી રક્ષણ પૂરું પાડી શકે છે કારણ કે તેની આશંકાના આધારે અને વિલંબિત વસૂલાતને કારણે સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો ઇનકાર એ ગુકસાન હતું.

૬૪. અમે એક વર્ષ માટે નવી ઉપયોગિતા રાખવા માંગતા નથી કારણ કે બોર્ડ દ્વારા આ ફરિયાદના નિવારણ માટે પહેલાથી જ પૂરતા પગલાં લેવામાં આવ્યા છે. જો કે, આ તબક્કે એ જોવાની જરૂર છે કે વર્ષના મધ્યમાં વધારાની જરૂરિયાત સાથે કોઈપણ પરિચય અથવા નવી ઉપયોગિતા/સોફ્ટવેર સામાન્ય રીતે ઈચ્છનીય નથી. જ્યાં સુધી અનિવાર્ય ન હોય ત્યાં સુધી કોઈપણ ફેરફાર અગાઉથી

સારી રીતે આયોજન કરી શકાય છે, તે ધ્યાનમાં રાખીને કે આવી વ્યાપક પ્રક્રિયા પુનઃ-ઈજનેરી હિતધારકોને અનુચિત મુશ્કેલીમાં પરિણમી ન શકે, જેમના લાભ માટે તે જ કામ કરે છે.

કપ. ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, આ અરજીઓ સફળ થાય છે અને તે મુજબ મંજૂરી આપવામાં આવે છે.પ્રતિવાદી મંડળને આવકનું વળતર આપવા માટેની નિયત તારીખ ૩૦ નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી લંબાવીને કાયદાની કલમ ૧૧૯ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ બહાર પાડવામાં આવેલા જાહેરનામામાં ફેરફાર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે.જો કે, બોર્ડ માટે કાયદાની કલમ ૨૩૪એના સ્પષ્ટીકરણ ૧ના હેતુ સિવાય તમામ હેતુઓ માટે નિયત તારીખ લંબાવીને આવી છૂટછાટને લાયક ઠેરવવા માટે તે ખુલ્લું રહેશે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના, ઉપરોક્ત હદ સુધી, તે મુજબ નિયમ સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવે છે.

(હર્ષા દેવાણી, ન્યાયમૂર્તિ)

(એમ. એસ. સોનિયા ગોકાની, ન્યાયમૂર્તિ)

દ્વારા:હર્ષા દેવાણી, ન્યાયમૂર્તિ :

૬૬. મને મારી વિદ્વાન બહેન દ્વારા આપવામાં આવેલા સુવિચારિત ચુકાદામાંથી પસાર થવાનો લઘાવો મળ્યો છે અને ચુકાદામાં ઉપર જણાવેલા નિષ્કર્ષ સાથે હું આદરપૂર્વક સંમત છું.જોકે, હું ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષને પૂરક બનાવવા માંગુ છું.

૬૭. હકીકતો તેમજ હરીફ દલીલો પહેલેથી જ નોંધવામાં આવી છે, તેથી, પ્રોલિક્સ ટાળવા માટે, તે જ પુનરાવર્તન કરવાની જરૂર નથી.

૬૮. ૧લી મે, ૨૦૧૩ના રોજ જાહેર કરાયેલા જાહેરનામા અનુસાર મહેસૂલ વિભાગે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ થી ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટની ઇ-ફાઇલિંગ ફરજિયાત બનાવી છે.ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટની ઇ-ફાઇલિંગ માટે સોફ્ટવેર માટેની ઉપયોગિતા પ્રથમ વખત જુલાઈ, ૨૦૧૩માં રજૂ કરવામાં આવી હતી.ત્યારબાદ, ૨૫મી જુલાઈ, ૨૦૧૪ના રોજ જાહેરનામા નંબર ૩૩/૨૦૧૪ દ્વારા, મહેસૂલ વિભાગે કાયદાની કલમ ૪૪AB સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૨૮૫ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, ફોર્મ નંબર ૩ CA, ૩ CB અને ૩ CD માં રજૂ કરવાના ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટના સ્વરૂપમાં સુધારો કર્યો હતો. ઉપરોક્ત જાહેરનામાની રજૂઆત પછી, ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટની ઇ-ફાઇલિંગ માટેની જૂની ઉપયોગિતા પાછી ખેંચી લેવામાં આવી.જોકે, આ નવી સુવિધા ૨૧ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ સુધી રજૂ કરવામાં આવી ન હતી.આમ, ૨૫મી જુલાઈ, ૨૦૧૪ના રોજ

જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું ત્યારથી ૨૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ નવા ચુટિલિટી સોફ્ટવેરની શરૂઆતની તારીખ સુધીના સમયગાળા માટે, કરદાતા અને કરવેરા વ્યાવસાયિકો ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવાની સ્થિતિમાં ન હતા.ત્યારબાદ, ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ એસોસિએશન દ્વારા ૨૮મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ જાહેર કરાયેલા એક નિવેદનને અનુસરીને, કેન્દ્રીય પ્રત્યક્ષ કરવેરા બોર્ડે કાયદાની કલમ ૧૧૯ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ ઈ-ફાઈલિંગ માટેની નિયત તારીખ ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી લંબાવી હતી.જાહેરનામાએ આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે આવકનું વળતર દાખલ કરવા માટેનો સમયગાળો લંબાવ્યા વિના ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવી હોવાથી, ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ એસોસિએશન, અમદાવાદએ ૨૧ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ પ્રતિવાદીને રજૂઆત કરી હતી.જો કે, તેનો કોઈ જવાબ ન હોવાથી અને કાયદાની કલમ ૧૩૯ (૧) હેઠળ આવકનું વળતર આપવાની નિયત તારીખ પૂરી થવાની હોવાથી, અરજદારોએ હાલની અરજીઓ દાખલ કરી છે.

૬૯. અરજદારોનો કેસ એ છે કે ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટનો સંપૂર્ણ હેતુ કરદાતાની સાચી આવકનું મૂલ્યાંકન કરવાનો છે.તેથી, જ્યાં સુધી ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ ઉપલબ્ધ ન હોય ત્યાં સુધી કરદાતા યોગ્ય રીતે આવકનું રિટર્ન ફાઈલ કરવાની સ્થિતિમાં નહીં હોય.વધુમાં અરજદારોનો કેસ એ છે કે કાયદાની કલમ ૪૪એબી

હેઠળ અહેવાલ દાખલ કરવામાં સમય લંબાવવાને ધ્યાનમાં રાખીને, આવકનું વળતર થોડા વિલંબ પછી દાખલ કરવામાં આવે છે, તો કરદાતા (i) કાયદાની કલમ ૧૩૯ (૪) હેઠળ આવકનું સુધારેલું વળતર દાખલ કરવાનો અધિકાર ગુમાવે છે; (ii) કાયદાની કલમ ૮૦ હેઠળ નુકસાનને આગળ વધારવા માટે; (iii) કાયદાની કલમ ૧૦એ, ૧૦એએ અને ૧૦બી હેઠળ કપાતનો દાવો કરવા માટે; (iv) કાયદાની કલમ ૮૦એસીની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, આવકના વળતરનો દાવો કરવાનો અધિકાર ગુમાવે છે. અધિનિયમના પ્રકરણ VI-A ની જોગવાઈઓ હેઠળ કપાત; અને (v) અધિનિયમની કલમ ૧૧૫JB નો લાભ મેળવવા માટે. અરજદારનો એ પણ કેસ છે કે કાયદાની કલમ ૪૪એબીની રજૂઆત થઈ ત્યારથી જ, ક્યારેય એવો કોઈ પ્રસંગ આવ્યો નથી જ્યારે આવકનું રિટર્ન અને ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવા માટે અલગ-અલગ તારીખો આપવામાં આવી હોય.

૭૦. બીજી બાજુ, પ્રતિવાદી બોર્ડનું વલણ એ છે કે રિટર્ન સાથે ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવાની કોઈ જરૂર નથી કારણ કે આવકવેરાના નિયમોના નિયમ ૧૨ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૧૩૯સી અને કલમ ૧૩૯ડીની જોગવાઈઓ કાયદાની કલમ ૧૩૯ (૬એ) ની જોગવાઈઓને ઓવરરાઈડ કરે છે. તે પ્રતિવાદીનો વધુ કેસ છે કે આવકનું વળતર દાખલ કરવું અને યોગ્ય કરપાત્ર આવકની ગણતરી કરવી એ કરદાતાની પ્રાથમિક જવાબદારી છે અને કાયદાની

કલમ ૧૪૦ મુજબ, તે કરદાતા છે જેણે આવકના વળતરમાં નોંધાયેલા તથ્યો અને આંકડાઓની ચોકસાઈની ચકાસણી કરવી પડે છે.ટેક્સ ઓડિટર, કોઈ પણ રીતે, આવકના વળતરની ફાઈલિંગ સાથે જોડાયેલ નથી.તેણે ટેક્સ ઓડિટ અહેવાલમાં માત્ર ભથ્થું/કપાતની રકમની ચકાસણી કરવાની છે, જેના માટે કરદાતા પાત્ર છે.ટેક્સ ઓડિટર એક સ્વતંત્ર વ્યાવસાયિક છે અને તે કરદાતાનો કર્મચારી નથી જે કરદાતાની કરપાત્ર આવકની ગણતરી કરશે.આવકનું વળતર ભરવાની નિયત તારીખ લંબાવવા સામે મુખ્ય ફરિયાદ એ છે કે સ્વ-મૂલ્યાંકન કરવેરાની નિયત તારીખ આપમેળે લંબાવવામાં આવે છે અને તેથી, સ્વ-મૂલ્યાંકન કરવેરાની ચુકવણી જે સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૪ મહિના સુધીમાં કરવાની છે, તે આવકનું વળતર ભરવાની નિયત તારીખ લંબાવવાના કિસ્સામાં કરદાતા દ્વારા નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી મોકૂફ રાખવામાં આવે તેવી શક્યતા છે.

૭૧. વર્તમાન અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાનો ચુકાદો આપવાના હેતુસર, સંબંધિત વૈધાનિક જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લેવો જરૂરી બની શકે છે.

૭૨. કાયદાની કલમ ૪૪એબી વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય ચલાવતી અમુક વ્યક્તિઓના ખાતાના ઓડિટ માટેની જોગવાઈ કરે છે અને આ રીતે વાંચે છે:

જઝ-એબી. વ્યવસાય અથવા વ્યવસાય કરતી અમુક વ્યક્તિઓના
ખાતાનું ઓડિટ.—દરેક વ્યક્તિ, -

(એ) વ્યવસાય ચલાવવો, જો વ્યવસાયમાં તેનું કુલ વેચાણ,
ટર્નઓવર અથવા કુલ આવક, કેસ હોય તે પ્રમાણે, અગાઉના કોઈ
પણ વર્ષમાં એક કરોડ રૂપિયાથી વધુ અથવા તેનાથી વધુ હોય;
અથવા

(બી) જો કોઈ અગાઉના વર્ષમાં વ્યવસાયમાં તેની કુલ આવક પચીસ
લાખ રૂપિયાથી વધુ હોય, અથવા

(સી) વ્યવસાય ચલાવવો, જો વ્યવસાયમાંથી નફો અને લાભ એ
કલમ જઝ-એ. ઈ. હેઠળ આવી વ્યક્તિનો નફો અને લાભ હોવાનું
માનવામાં આવે છે, અને તેણે દાવો કર્યો છે કે તેની આવક અગાઉના
કોઈ પણ વર્ષમાં તેના વ્યવસાયના નફો અને લાભ તરીકે માનવામાં
આવતા નફા અથવા લાભ કરતાં ઓછી છે; અથવા

આવા અગાઉના વર્ષના ખાતાનું એ. સી.-કાઉન્ટન્ટન્ટ દ્વારા નિર્દિષ્ટ
તારીખ પહેલાં ઓડિટ કરાવવું અને આવા હિસાબનીશો દ્વારા યોગ્ય
રીતે હસ્તાક્ષરિત અને ચકાસાયેલ નિયત ફોર્મમાં આવા ઓડિટના

અહેવાલની તે તારીખ સુધીમાં રજૂ કરવું અને આવી વિગતો નિર્ધારિત કરી શકાય છે:

(ડી) વ્યવસાય ચલાવવો, જો વ્યવસાયમાંથી નફો અને લાભ એ કલમ ૪૪-એડી હેઠળ આવી વ્યક્તિનો નફો અને લાભ હોવાનું માનવામાં આવે અને તેણે દાવો કર્યો હોય કે આવી આવક તેના વ્યવસાયનો નફો અને લાભ હોવાનું માનવામાં આવતા નફા અને લાભ કરતાં ઓછી છે અને તેની આવક અગાઉના કોઈપણ વર્ષમાં આવકવેરાને પાત્ર ન હોય તેવી મહત્તમ રકમ કરતાં વધી જાય છે,

પરંતુ આ કલમ તે વ્યક્તિને લાગુ પડશે નહીં, જે કલમ ૪૪-બી અથવા કલમ ૪૪-બીબીએમાં ઉલ્લેખિત પ્રકૃતિની આવક મેળવે છે, ૧લી એપ્રિલ, ૧૯૮૫ના રોજ અને તે તારીખથી અથવા જે તારીખે સંબંધિત કલમ અમલમાં આવી હોય, તેમાંથી જે પછીની હોય તે તારીખથી:

વધુમાં, એવા કિસ્સામાં કે જ્યાં આવી વ્યક્તિએ અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા અથવા તે હેઠળ તેના ખાતાનું ઓડિટ કરાવવું જરૂરી હોય, તો તે આ કલમની જોગવાઈઓનું પૂરતું પાલન હશે, જો આવી વ્યક્તિ આવા

વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયના ખાતાનું ઓડિટ ચોક્કસ તારીખ પહેલા કરાવી લે અને તે તારીખ સુધીમાં આવા અન્ય કાયદા હેઠળ જરૂરી ઓડિટનો ફરીથી અહેવાલ અને આ કલમ હેઠળ નિર્ધારિત ફોર્મમાં એકાઉન્ટન્ટ દ્વારા વધુ અહેવાલ રજૂ કરે.

સમજૂતી.—આ વિભાગના હેતુઓ માટે -

(i) "હિસાબનીશ" નો અર્થ કલમ ૨૮૮ની પેટા-કલમ (૨) નીચે આપેલા સ્પષ્ટીકરણમાં છે તેવો જ હશે;

(ii) મૂલ્યાંકન વર્ષ સાથે સંબંધિત અગાઉના વર્ષના સેસીના હિસાબના સંબંધમાં "નિર્દિષ્ટ તારીખ" એટલે કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આવકનું વળતર રજૂ કરવાની નિયત તારીખ.

૭૩. કલમ ૪૪એબી દાખલ કરવાનો અવકાશ અને અસર ૬ જુલાઈ, ૧૯૮૪ના વિભાગીય પરિપત્ર નંબર ૩૮૭માં વિસ્તૃત રીતે દર્શાવવામાં આવી છે, જેમાં તેના ફક્ત ૧૭.૧માં જણાવવામાં આવ્યું છે કે કંપનીઓ દ્વારા જાળવવામાં આવતા ખાતાઓનું કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ હેઠળ ઓડિટ કરવું જરૂરી છે. સહકારી મંડળીઓ દ્વારા જાળવવામાં આવતા ખાતાઓનું પણ સહકારી મંડળી અધિનિયમ, ૧૯૧૨ હેઠળ ઓડિટ કરવું જરૂરી છે. જોકે, અન્ય શ્રેણીના કરદાતાઓ પર તેમના ખાતાનું ઓડિટ કરાવવાની કોઈ જવાબદારી નથી. તેના ફક્ત ૧૭.૨ માં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે કરવેરાના હેતુઓ માટે યોગ્ય ઓડિટ

એ સુનિશ્ચિત કરશે કે હિસાબી પુસ્તકો અને અન્ય દસ્તાવેજો યોગ્ય રીતે જાળવવામાં આવે, તે કરદાતાની આવકને વિશ્વાસુપણે પ્રતિબિંબિત કરે છે અને કપાત માટેના દાવાઓ તેના દ્વારા યોગ્ય રીતે કરવામાં આવે છે.આવા ઓડિટથી છેતરપિંડીની પ્રથાઓને રોકવામાં પણ મદદ મળશે.તે કરવેરા સત્તામંડળો સમક્ષ ખાતાની યોગ્ય રજૂઆત કરીને કરવેરા કાયદાના વહીવટને પણ સરળ બનાવી શકે છે અને કુલની ચોકસાઈ તપાસવા અને ખરીદી અને વેચાણની યોગ્ય રીતે ખાતરી કરવામાં આવી છે કે નહીં તે ચકાસવા જેવી નિયમિત ચકાસણીઓ કરવામાં મૂલ્યાંકન અધિકારીઓના સમયની નોંધપાત્ર બચત કરી શકે છે.આ રીતે બચેલા મૂલ્યાંકન અધિકારીઓના સમયનો ઉપયોગ કેસના વધુ મહત્વપૂર્ણ તપાસ પાસાઓ પર ધ્યાન આપવા માટે થઈ શકે છે.ત્યારબાદ, નાણાં અધિનિયમ, ૧૯૮૮ દ્વારા કલમ ૪૪એબીમાં અને અન્ય આનુષંગિક જોગવાઈઓમાં કરવામાં આવેલા સુધારાઓનો વ્યાપ ૧૬મી ડિસેમ્બર, ૧૯૮૮ના વિભાગીય પરિપત્ર પરંતુમાં વિસ્તૃત રીતે દર્શાવવામાં આવ્યો છે, જેમાં તે અન્ય બાબતોની સાથે આ રીતે જણાવવામાં આવ્યું છે:

“આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૬એ) એવી જોગવાઈ કરે છે કે કોઈપણ વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયમાં રોકાયેલા કરદાતાએ આવકના વળતર સાથે ચોક્કસ વિગતો રજૂ કરવી જોઈએ.આ કલમમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે જેથી કોઈ પણ

વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયમાં રોકાયેલા કરદાતાને આવકવેરાના કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ તેના ખાતાનું ઓડિટ કરાવવું જરૂરી હોય તો તેણે આવકના વળતર સાથે ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવો જોઈએ.વધુમાં, આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૧૩૯ (૯) માં પણ સુધારો કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જો આવકવેરાના કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ મેળવેલ ઓડિટ રિપોર્ટ આવકના વળતર સાથે રજૂ કરવામાં ન આવે તો આવકનું વળતર ખામીયુક્ત ગણવામાં આવશે.

૨૩.૨ આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૨૭૧બીની હાલની જોગવાઈઓ હેઠળ, કોઈ પણ વ્યક્તિ કોઈ પણ વર્ષમાં તેની આવકના સંદર્ભમાં તેના ખાતાનું ઓડિટ કરવામાં અથવા કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ જરૂરી અહેવાલ મેળવવામાં નિષ્ફળ જાય તેવા કિસ્સામાં દંડ વસૂલવામાં આવે છે. નાણાં અધિનિયમ, ૧૯૮૮ દ્વારા, આ પ્રકારનો દંડ હવે આવકવેરાના અધિનિયમની કલમ ૧૩૯ (૧) હેઠળ દાખલ કરાયેલ આવકના વળતર સાથે અથવા અધિનિયમની કલમ ૧૪૨ (૧) હેઠળ નોટિસના જવાબમાં દાખલ કરાયેલ આવકના વળતર સાથે આવા ઓડિટનો પોતાનો અહેવાલ રજૂ કરવામાં કરદાતા તરફથી નિષ્ફળતાના કિસ્સામાં પણ વસૂલવામાં આવશે.

૭૪. ત્યારબાદ, ૩૧મી ઓગસ્ટ, ૧૯૯૨ના વિભાગીય પરિપત્ર નંબર ૬૩૬ મુજબ, કલમ જજએબીમાં નાણાં અધિનિયમ, ૧૯૯૨ના આધારે કરવામાં આવેલા સુધારાઓનો અવકાશ અને અસર વિસ્તૃત કરવામાં આવી છે, જેમાં તેના ફક્ત ૩૩.૧માં જણાવવામાં આવ્યું છે કે, "કલમ જજએબીની જોગવાઈઓ હેઠળ ફરજિયાત ઓડિટનો હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે યોગ્ય રીતે ઓડિટ કરાયેલ ખાતા પુસ્તકો દ્વારા આવકના વળતરમાં સાચી આવક પ્રતિબિંબિત થાય છે."

૭૫. સુધારેલા અને ઉપરોક્ત ઉદ્દેશિત વિભાગીય પરિપત્રોમાં વિસ્તૃત કરાયેલ કાયદાની કલમ જજએબીના કાર્યક્ષેત્ર અને અસર પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે મહેસૂલ વિભાગ અનુસાર, કરવેરા સત્તામંડળો સમક્ષ ખાતાની યોગ્ય રજૂઆત દ્વારા કરવેરા કાયદાના વહીવટને સરળ બનાવવા ઉપરાંત, કાયદાની કલમ જજએબી રજૂ કરવાનો હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે યોગ્ય રીતે ઓડિટ કરાયેલ ખાતા પુસ્તકો દ્વારા વળતરમાં સાચી આવક પ્રતિબિંબિત થાય છે.તેથી જરૂરી પરિણામ તરીકે, જ્યાં સુધી અને જ્યાં સુધી હિસાબી પુસ્તકોનું યોગ્ય રીતે ઓડિટ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યાં સુધી કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ ટેક્સ ઓડિટ હાથ ધરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, કરદાતા એ સુનિશ્ચિત કરવાની સ્થિતિમાં નહીં હોય કે વાસ્તવિક આવક વળતરમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે.આ કારણોસર, વિધાનસભાએ, અને યોગ્ય રીતે, જોગવાઈ

કરી છે કે કલમ ૪૪એબી હેઠળ નિર્દિષ્ટ તારીખ એ કાયદાની કલમ ૧૩૯ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આવકનું વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ છે. જો કે, બોર્ડ ફોર્મ નંબર ૩સીએ, ૩સીબી અને ૩સીડીમાં ફેરફારને ધ્યાનમાં રાખીને ચાલુ વર્ષમાં ઊભી થયેલી મુશ્કેલીઓને ધ્યાનમાં રાખીને, કરવેરા ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવાની ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ ઓફ ઇન્ડિયા (આઈસીએઆઈ) ની વિનંતી પર વિચાર કરતી વખતે, કલમ ૪૪એબી હેઠળ કરવેરા ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવાની સમયમર્યાદા ૩૦ નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી લંબાવી છે, પરંતુ આવકની રીટર્ન દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવીને કલમ ૧૩૯ની જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ આપવામાં નિષ્ફળ રહી છે. ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત ફોર્મ અને ઉપયોગિતાઓમાં ફેરફારો અને કરવેરાના પાલનની જરૂરિયાતોમાં ફેરફારોને ધ્યાનમાં રાખીને ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવામાં આવી છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા, મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં, ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ આવકનું વળતર દાખલ કરવા માટે નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં તૈયાર કરવામાં આવશે નહીં, જેના પરિણામે કરદાતા માટે નિયત તારીખે અથવા તે પહેલાં સાચી આવક દર્શાવતી આવકનું વળતર રજૂ કરવું શક્ય બનશે નહીં. જ્યારે કાયદાની કલમ ૪૪એબીનો ઉદ્દેશ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો હોય કે યોગ્ય રીતે ઓડિટ કરાયેલ ખાતાના પુસ્તકો દ્વારા આવકના વળતરમાં સાચી આવક પ્રતિબિંબિત થાય છે, ત્યારે વ્યક્તિ પ્રતિવાદી બોર્ડના વલણને સમજવામાં નિષ્ફળ જાય છે કે આવકનું વળતર દાખલ કરવું

અને યોગ્ય કરપાત્ર આવકની ગણતરી એ કરદાતાની પ્રાથમિક જવાબદારી છે અને ટેક્સ ઓડિટર કોઈ પણ રીતે વળતર દાખલ કરવા સાથે સંકળાયેલ નથી.ધ. બોર્ડનું ઉપરોક્ત વલણ આ અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલી ટિપ્પણીઓના ફક્ત ૧૯માં પ્રતિબિંબિત થાય છે, જે આ રીતે વાંચે છે:

“પેરા ૧૯ પર ટિપ્પણીઓ:આવકનું વળતર દાખલ કરવું અને યોગ્ય કરપાત્ર આવકની ગણતરી કરવી એ કરદાતાઓની પ્રાથમિક જવાબદારી છે અને આવકવેરાના કાયદા, ૧૯૬૧ની કલમ ૧૪૦ મુજબ, તે કરદાતા છે જેણે આવકના વળતરમાં નોંધાયેલા તથ્યો અને આંકડાઓની ચોકસાઈની ચકાસણી કરવી પડે છે.કરવેરા ઓડિટર કોઈ પણ રીતે આવકનું વળતર દાખલ કરવા સાથે જોડાયેલ નથી, તેણે માત્ર કરવેરા ઓડિટ અહેવાલમાં ભથ્થું/કપાતની રકમની ચકાસણી કરવી અને તેની જાણ કરવી જોઈએ કે જેના માટે કરદાતા પાત્ર છે.ટેક્સ ઓડિટર એક સ્વતંત્ર વ્યાવસાયિક છે અને તે કરદાતાનો કર્મચારી નથી જે કરદાતાની કરપાત્ર આવકની ગણતરી કરશે.”

૭૬. આ ઉપરાંત, જો આવકનું વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ પણ કરવેરા ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવાની તારીખ સુધી લંબાવવામાં આવે તો મહેસૂલને કોઈ ગંભીર પૂર્વગ્રહ થશે નહીં, જ્યારે નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર

આવકનું વળતર દાખલ ન કરવાના કિસ્સામાં અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત ગંભીર પરિણામો સાથે કરદાતાની મુલાકાત લેવામાં આવશે કારણ કે તે અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત જોગવાઈઓના લાભનો દાવો કરવાની સ્થિતિમાં નહીં હોય. મહેસૂલ દ્વારા એવી આશંકા વ્યક્ત કરવામાં આવી છે કે જો આવકનું વળતર ભરવાની નિયત તારીખ લંબાવવામાં આવે, તો સ્વ-મૂલ્યાંકન માટેની નિયત તારીખ પણ આપમેળે લંબાવવામાં આવે છે, જેના પરિણામે સ્વ-મૂલ્યાંકન કરવેરાની વસૂલાતમાં વિલંબ થાય છે, જે અન્યથા સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૪માં ચૂકવવાપાત્ર છે, તે જોગવાઈ કરીને ધ્યાન રાખી શકાય છે કે કાયદાની કલમ ૨૩૪એના સ્પષ્ટીકરણ ૧ના હેતુઓ સિવાય તમામ હેતુઓ માટે નિયત તારીખ લંબાવવામાં આવશે.

૭૭. આ મામલાનું એક મહત્વપૂર્ણ પાસું, જે ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના જાહેરનામાની માન્યતા પર અસર કરે છે, તેની તપાસ કરવી જરૂરી છે. ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના જાહેરનામાનું અવલોકન, જેમાં આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે કાયદાની કલમ ૪૪AB હેઠળ ઓડિટનો અહેવાલ મેળવવા અને રજૂ કરવાની નિયત તારીખ ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી લંબાવવામાં આવી છે, તે દર્શાવે છે કે તે કાયદાની કલમ ૧૧૮ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને જારી કરવામાં આવી છે. તેથી, કાયદાની કલમ ૧૧૮ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય હોઈ શકે છે, જે આ રીતે વાંચે છે:

૧૧૯. ગૌણ અધિકારીઓને સૂચનાઓ.—(૧) બોર્ડ, સમયાંતરે, આ કાયદાના યોગ્ય વહીવટ માટે અન્ય આવકવેરાના સત્તામંડળોને આવા આદેશો, સૂચનાઓ અને નિર્દેશો જારી કરી શકે છે અને આવા સત્તામંડળો અને આ કાયદાના અમલીકરણમાં કાર્યરત અન્ય તમામ વ્યક્તિઓ બોર્ડના આવા આદેશો, સૂચનાઓ અને નિર્દેશોનું પાલન કરશે અને તેનું પાલન કરશે:

પરંતુ આવા કોઈ આદેશો, સૂચનાઓ અથવા નિર્દેશો જારી કરવામાં આવશે નહીં –

(એ) જેથી કોઈ આવકવેરાના અધિકારીને કોઈ ચોક્કસ આકારણી કરવાની અથવા કોઈ ચોક્કસ કેસનો ચોક્કસ રીતે નિકાલ કરવાની જરૂર પડે; અથવા

(બી) જેથી તેના અપીલ કાર્યોની કવાયતમાં કમિશનર (અપીલ) ની વિવેકબુદ્ધિમાં દખલ કરી શકાય.

(૨) ઉપરોક્ત સત્તાની વ્યાપકતા પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ વિના, –

(એ) બોર્ડ, જો તે મૂલ્યાંકન અને મહેસૂલ એકત્રીકરણના કાર્યના યોગ્ય અને અસરકારક વ્યવસ્થાપનના હેતુથી આવું કરવું જરૂરી

અથવા પૂર્વનિર્ધારિત માને છે, તો સમયાંતરે (પછી ભલે તે કલમ ૧૧૫-પી, ૧૧૫-એસ, ૧૧૫-ડબલ્યુડી, ૧૧૫-ડબલ્યુઈ, ૧૧૫-ડબલ્યુજી, ૧૧૫-ડબલ્યુએચ, ૧૧૫-ડબલ્યુજે, ૧૧૫-ડબલ્યુકે, ૧૩૯, ૧૪૩, ૧૪૪, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૫૪, ૧૫૫, ૧૫૮-બીએફએ, પેટા-વિભાગોની જોગવાઈઓમાંથી કોઈપણમાં છૂટછાટ આપીને હોય) બહાર પાડી શકે છે. કલમ ૨૦૧ની કલમ (૧-એ), કલમ ૨૧૦, ૨૧૧, ૨૩૪-એ, ૨૩૪-બી, ૨૩૪-સી, ૨૭૧ અને ૨૭૩ અથવા અન્યથા), આવકના કોઈપણ વર્ગ અથવા સીમાંત લાભો અથવા કેસોના વર્ગના સંદર્ભમાં સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશો, મૂલ્યાંકન અથવા પુનરાવર્તનની વસૂલાત અથવા દંડની વસૂલાત માટે કાર્યવાહી શરૂ કરવા સંબંધિત કાર્યમાં અન્ય આવકવેરાના સત્તામંડળો દ્વારા અનુસરવાની માર્ગદર્શિકા, સિદ્ધાંતો અથવા પ્રક્રિયાઓ વિશે નિર્દેશો અથવા સૂચનાઓ (મૂલ્યાંકનકર્તાઓ માટે પૂર્વગ્રહ્યુક્ત ન હોય) રજૂ કરી શકે છે અને આવા કોઈપણ આદેશ, જો બોર્ડનો અભિપ્રાય છે કે જાહેર હિતમાં આમ કરવું, સામાન્ય માહિતી માટે નિયત રીતે પ્રકાશિત કરવું અને પ્રસારિત કરવું જરૂરી છે;

(બી) બોર્ડ, જો તેને કોઈ પણ કિસ્સામાં અથવા કેસોના વર્ગમાં વાસ્તવિક મુશ્કેલી ટાળવા માટે આવું કરવું ઇચ્છનીય અથવા ઝડપી

લાગતું હોય, તો સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા, કમિશનર (અપીલ) ન હોય તેવી કોઈપણ આવકવેરાની સત્તામંડળને આ અધિનિયમ દ્વારા અથવા તે હેઠળ આવી અરજી અથવા દાવો કરવા માટે નિર્દિષ્ટ સમયગાળાની સમાપ્તિ પછી આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈપણ મુક્તિ, કપાત, રિફંડ અથવા અન્ય કોઈ રાહત માટે અરજી અથવા દાવો સ્વીકારવા માટે અધિકૃત કરી શકે છે અને કાયદા અનુસાર ગુણદોષોના આધારે તેની સાથે વ્યવહાર કરી શકે છે.

(સી) બોર્ડ, જો તે કોઈ પણ કિસ્સામાં અથવા કેસોના વર્ગમાં વાસ્તવિક મુશ્કેલી ટાળવા માટે આમ કરવાનું ઇચ્છનીય અથવા ઝડપી માને છે, તો તેમાં નિર્દિષ્ટ કરવાના કારણો માટે સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા, પ્રકરણ IV અથવા પ્રકરણ VI-A ની કોઈપણ જોગવાઈમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ પુનઃ વિનંતીમાં છૂટ આપી શકે છે, જ્યાં કરદાતા નીચેની શરતોને આધિન કપાતનો દાવો કરવા માટે આવી જોગવાઈમાં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોય, એટલે કે:—

(i) આવી જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા આકારણીકર્તાના નિયંત્રણ બહારના સંજોગોને કારણે હતી; અને

(ii) કરદાતાએ અગાઉના વર્ષના સંબંધમાં આકારણી પૂર્ણ થાય તે પહેલાં આવી જરૂરિયાતનું પાલન કર્યું છે જેમાં આવી કપાતનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે:

પરંતુ કેન્દ્ર સરકાર આ ખંડ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ દરેક આદેશ સંસદના દરેક ગૃહ સમક્ષ મૂકવાનું કારણ બનશે.

૭૮. કાયદાની કલમ ૧૧૯ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ, વિધાનસભાએ કલમની ગણતરી કરી હતી, જેની જોગવાઈઓમાં બોર્ડને છૂટછાટ આપવાનો અધિકાર છે, જો કે, કાયદાની કલમ જજએબીને તેમાં સ્થાન મળતું નથી.તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે કાયદાની કલમ ૧૧૯ બોર્ડને કાયદાની કલમ જજએબીની જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ આપવાની સત્તા આપતી નથી. આમ, પ્રથમ દૃષ્ટિએ, કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ ઓડિટનો અહેવાલ મેળવવા અને રજૂ કરવા માટેની નિયત તારીખ લંબાવવા માટે કાયદાની કલમ ૧૧૯ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કાયદાની કોઈ સત્તા વિના છે.કેરળ નાણાકીય નિગમ વિરુદ્ધ આવકવેરાના કમિશનર, (૧૯૯૪) ૪ એસ. સી. સી. ૩૭૫ કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો છે કે કલમ ૧૧૯ એ કાયદાની "યોગ્ય વહીવટ" માટે અને કલમની પેટા-કલમ (૨) માં નિર્દિષ્ટ અન્ય હેતુઓ માટે આદેશો, સૂચનાઓ અથવા નિર્દેશો જારી કરવાની સત્તા આપી છે.આવા આદેશ, સૂચના અથવા નિર્દેશ કાયદાની જોગવાઈઓને

ઓપરાર્થડ કરી શકતા નથી; જે કાયદાના તમામ જાણીતા સિદ્ધાંતો માટે વિનાશક હશે કારણ કે તે ખરેખર સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલી કાયદાની જોગવાઈમાં સુધારો કરવાની સત્તા સોંપવામાં આવેલી સત્તાને આપવા સમાન હશે.

૭૮. આ તબક્કે એ નોંધવું યોગ્ય હોઈ શકે છે કે કાયદાની કલમ જજએબી અગાઉના વર્ષના કરદાતાના ખાતાનું ચોક્કસ તારીખ પહેલાં એકાઉન્ટન્ટ દ્વારા ઓડિટ કરાવવાની અને તે તારીખ સુધીમાં નિયત ફોર્મમાં આવા ઓડિટનો અહેવાલ રજૂ કરવાની જોગવાઈ કરે છે, જેમાં નિયત કરી શકાય તેવી વિગતો રજૂ કરવામાં આવે છે. કલમ જજએબીના સ્પષ્ટીકરણના ખંડ (ii) હેઠળ "નિર્દિષ્ટ તારીખ" શું છે તે અંગે જે ધારણા કરે છે કે આકારણી વર્ષ સાથે સંબંધિત અગાઉના વર્ષના કરદાતાના ખાતાઓના સંબંધમાં "નિર્દિષ્ટ તારીખ" એટલે કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આવકનું વળતર રજૂ કરવાની નિયત તારીખ. તેથી, કાયદાની કલમ ૧૩૯ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આવકનું વળતર આપવા માટેની નિયત તારીખ શું છે તેની તપાસ કરવી જરૂરી રહેશે. આ હેતુ માટે, કાયદાની કલમ ૧૩૯ ના સમજૂતી ૨ નો સંદર્ભ આપી શકાય છે, જે આ રીતે વાંચે છે:

સમજૂતી ૨.—આ પેટા-કલમમાં, "નિયત તારીખ" નો અર્થ છે –

(એ) જ્યાં ખંડ (એએ) માં ઉલ્લેખિત કરપાત્ર વ્યક્તિ સિવાય અન્ય કરપાત્ર વ્યક્તિ –

(i) કંપની; અથવા

(ii) એવી વ્યક્તિ (કંપની સિવાયની) કે જેના ખાતાનું આ કાયદા હેઠળ અથવા હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા હેઠળ ઓડિટ કરવું જરૂરી છે; અથવા

(iii) પેઢીના કાર્યકારી ભાગીદાર કે જેમના ખાતાનું આ અધિનિયમ હેઠળ અથવા હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા હેઠળ, આકારણી વર્ષના સપ્ટેમ્બર-બેરના ૩૦મા દિવસે ફરીથી ઓડિટ કરવાની જરૂર છે;

(એએ) આકારણી વર્ષના નવેમ્બરના ૩૦મા દિવસે કલમ ૯૨-ઈમાં ઉલ્લેખિત અહેવાલને રદ કરવાની જરૂર હોય તેવા આકારણીકર્તાના કિસ્સામાં;

(બી) આ પેટા-કલમના પ્રથમ પરંતુકમાં પુનઃનિર્દિષ્ટ કંપની સિવાયની વ્યક્તિના કિસ્સામાં, આકારણી વર્ષના ઓક્ટોબરના ૩૧મા દિવસે;

(સી) અન્ય કોઈપણ કરદાતાના કિસ્સામાં, આકારણી વર્ષના જુલાઈના ૩૧મા દિવસે;

૭૯. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓના સંયુક્ત વાંચન પર, તે પુષ્કળ સ્પષ્ટ છે કે કાયદાની કલમ ૪૪એબીમાં "નિર્દિષ્ટ તારીખ" અને કલમ ૧૩૯માં "નિયત તારીખ" અભિવ્યક્તિઓ અવિભાજ્ય રીતે એક સાથે જોડાયેલી છે. કાયદાકીય હેતુ સ્પષ્ટ છે. એટલે કે, આવકનું વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ અને કાયદાની કલમ ૪૪એબી હેઠળ ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ રજૂ કરવાની નિર્દિષ્ટ તારીખ સમાન હોવી જોઈએ. બોર્ડ કાયદાની કલમ ૧૧૯ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, તેથી, કોઈ પણ પરિપત્ર અથવા જાહેરનામું બહાર પાડી શકતું નથી જે કાયદાકીય ઉદ્દેશ અને કાયદાની યોજનાની વિરુદ્ધ હોય જે "નિર્દિષ્ટ તારીખ" અને "નિયત તારીખ" સમાન હોવી જોઈએ. તેથી અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે બોર્ડ આવકનું વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવ્યા વિના એકલા ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવી શક્યું ન હોત કારણ કે તે કાયદાની જોગવાઈઓને ઓવરરાઈડ કરવા સમાન હશે. વધુમાં, હકીકત એ છે કે કાયદાની કલમ ૧૧૯ બોર્ડને કાયદાની કલમ ૪૪એબીની જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ આપવાની સત્તા આપતી નથી, તે સ્પષ્ટપણે "નિયત તારીખ" માં છૂટછાટ આપ્યા વિના "નિર્દિષ્ટ તારીખ" માં છૂટછાટની મંજૂરી ન આપવાના કાયદાકીય ઉદ્દેશને પ્રતિબિંબિત કરે છે. જો વિધાનસભા માત્ર ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ રજૂ કરવા માટે ચોક્કસ તારીખમાં છૂટછાટ આપવાનો ઇરાદો ધરાવતી હોત, તો તેણે કાયદાની કલમ ૧૧૯માં કલમ ૪૪એબીનો સમાવેશ કર્યો હોત.

૮૦. વધુમાં, એવું લાગે છે કે બોર્ડ એ હકીકતથી પણ વાકેફ હતું કે તેની પાસે કાયદાની કલમ જજએબીની જોગવાઈઓને હળવી કરવાની સત્તા નથી અને તેથી, ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના જાહેરનામામાં જે લંબાવવામાં આવ્યું છે તે કલમ જજએબી હેઠળ ઓડિટનો અહેવાલ મેળવવા અને રજૂ કરવા માટેની "નિયત તારીખ" છે, જ્યારે કલમ જજએબીના સંબંધમાં વિધાનસભા દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી ભાષા "નિર્દિષ્ટ તારીખ" છે. કાયદાની કલમ ૧૩૯ હેઠળ રિટર્ન ફાઇલ કરવા માટેની "નિયત તારીખ" એ કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ કલ્પના કરાયેલી "નિર્દિષ્ટ તારીખ" હોવાથી, બોર્ડે આ જાહેરનામામાં "નિયત તારીખ" શબ્દનો ઉપયોગ કર્યો હોવાનું જણાય છે, નહીં કે "નિર્દિષ્ટ તારીખ". જો કે, એવું ન કહી શકાય કે બે નિયત તારીખો ન હોઈ શકે, એક કાયદાની કલમ ૧૩૯ હેઠળ વળતર ભરવાના હેતુઓ માટે અને બીજી કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ નિર્દિષ્ટ તારીખ નક્કી કરવાના હેતુ માટે.

૮૧. તેમ છતાં, કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ ઓડિટનો અહેવાલ મેળવવા અને રજૂ કરવા માટેની નિયત તારીખ લંબાવવાના હેતુથી, બોર્ડે, કાયદાની કલમ ૧૧૯ની પેટા-કલમ (૨) ની કલમ (એ) હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, કાયદાની કલમ ૧૩૯ની જોગવાઈઓમાં છૂટ આપી શકે છે અને આવકનું વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવી શકે છે, જે કિસ્સામાં, કાયદાની કલમ જજએબી હેઠળ નિર્દિષ્ટ તારીખ આપમેળે લંબાવવામાં આવશે. તેથી, જો બોર્ડનો

એવો મત હતો કે કાયદાની કલમ ૪૪એબી હેઠળ ઓડિટનો અહેવાલ મેળવવા અને રજૂ કરવા માટે નિયત તારીખ લંબાવવી જરૂરી હતી, તો તે કાયદાની કલમ ૧૩૯ હેઠળ આવકનું વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવીને જ આવી તારીખ લંબાવી શક્યું હોત. આ કારણોસર પણ બોર્ડે કાયદાની કલમ ૧૩૯ હેઠળ આવકનું રીટર્ન દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવી જોઈતી હતી જેથી આવકનું રીટર્ન અને ટેક્સ ઓડિટ રિપોર્ટ રજૂ કરવા માટે તે જ તારીખ જાળવી શકાય. એવું લાગે છે કે કાયદાની કલમ ૧૩૯ હેઠળ આવકનું વળતર ભરવાની નિયત તારીખ લંબાવવામાં ન આવી તેનું એકમાત્ર કારણ એ છે કે આમ કરવાથી સ્વ-મૂલ્યાંકન કરની નિયત તારીખ આપમેળે લંબાઈ જશે અને કરદાતા દ્વારા સ્વ-મૂલ્યાંકન કરની ચુકવણી ૩૦ નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી મોકૂફ રાખવામાં આવશે. અરજદારો માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ, કાયદાની કલમ ૧૩૯ હેઠળ આવકનું વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખને કાયદાની કલમ ૨૩૪એના સમજૂતી ૧ના હેતુ સિવાયના તમામ હેતુઓ માટે લંબાવીને આ પરિસ્થિતિનું ધ્યાન રાખી શકાય છે, જે કિસ્સામાં, મહેસૂલના હિતોનું પણ રક્ષણ કરવામાં આવશે.

૮૨. આ અદાલત એ હકીકતથી વાકેફ છે કે આવકનું વળતર ફાઇલ કરવાનો સમયગાળો કાયદાની કલમ ૧૩૯ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સૂચવવામાં આવ્યો છે અને બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, આ

અદાલતને તે સમયગાળો લંબાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં કારણ કે તે અદાલત તરફથી કાયદા સમાન હશે.જો કે, અગાઉ નોંધ્યું છે તેમ, બોર્ડને કાયદાની કલમ ૧૧૯ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ કાયદાની કલમ ૧૩૯ની જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ આપવાની વિધિવત સત્તા આપવામાં આવી છે, જ્યારે કે કાયદાની કલમ ૪૪એબીની જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ આપવાની કોઈ સત્તા નથી. જોકે, બોર્ડે ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ જાહેર કરેલા જાહેરનામા દ્વારા આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે આવકનું રિટર્ન ભરવાની નિયત તારીખ લંબાવ્યા વિના કાયદાની કલમ ૪૪ABની જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ આપી છે.આમ, કાયદાની કલમ ૪૪એબીની જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ આપવા માટે બોર્ડમાં નિહિત કોઈ વૈધાનિક શક્તિની ગેરહાજરીમાં, ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ જાહેર કરાયેલા જાહેરનામામાં તેના પોતાના પર ઊભા રહેવા માટે કોઈ આધાર નથી.જાહેરનામાની માન્યતાને ટકાવી રાખવા માટે બોર્ડ માટે ઉપલબ્ધ એકમાત્ર ઉપાય એ છે કે કાયદાની કલમ ૧૧૯ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને કાયદાની કલમ ૧૩૯ હેઠળ આવકનું વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ લંબાવવી.

૮૩. આ બાબતને જોવાની બીજી રીત એ છે કે ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજ જાહેર કરાયેલ જાહેરનામું ઓડિટનો અહેવાલ રજૂ કરવા માટે "નિયત તારીખ" લંબાવે છે.જ્યાં સુધી કાયદાની કલમ ૪૪એબીની જોગવાઈઓનો સંબંધ છે, ત્યાં

સુધી "નિયત તારીખ" અભિવ્યક્તિ માત્ર તેના સ્પષ્ટીકરણના ખંડ (ii) માં જોવા મળે છે, જે કલમ ૧૩૯ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આવકનું વળતર રજૂ કરવાની તારીખ છે.તેથી, આ જાહેરનામાનો અર્થ એ થઈ શકે છે કે તેણે કાયદાની કલમ ૧૩૯ હેઠળ આવકનું વળતર ભરવાની નિયત તારીખ લંબાવી છે. જો કે, બોર્ડ દ્વારા લેવામાં આવેલું વલણ આવા કોઈ બાંધકામને સ્વીકારતું નથી.

૮૪. ઉપરોક્ત સંજોગોમાં, બોર્ડને કાયદાની કલમ ૪૪એબીની જોગવાઈઓમાં છૂટછાટ આપવાની કોઈ સત્તા નથી તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, જો ૨૦મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૪ના રોજની જાહેરનામાને તેના અધિકારક્ષેત્રના દાયરામાં લાવવાના દૃષ્ટિકોણથી, બોર્ડ આવકનું વળતર દાખલ કરવાની નિયત તારીખ ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૪ સુધી લંબાવીને કાયદાની કલમ ૧૩૯ (૧) ની જોગવાઈઓમાં છૂટ આપે તો તે બાબત યોગ્ય રહેશે, જેના સીધા પરિણામ રૂપે, કાયદાની કલમ ૪૪એબી હેઠળ ઓડિટનો અહેવાલ મેળવવા અને રજૂ કરવાની "નિર્દિષ્ટ તારીખ" આપમેળે લંબાવવામાં આવશે.

૮૫. ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, અરજી સફળ થાય છે અને તે મુજબ, આ ચુકાદાના ફકરા ૬૫ ની દ્રષ્ટિએ મંજૂરી આપવામાં આવે છે.ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના, ઉપરોક્ત હદ સુધી, તે મુજબ નિયમ સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.